

Posouzení rizik bezpečnosti ochrany zdraví při práci v domově pro seniory

Marek Smýkal

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Marek Smýkal

Osobní číslo: L15344

Studijní program: B3909 Procesní inženýrství

Studijní obor: Ovládání rizik

Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Posouzení rizik bezpečnosti ochrany zdraví při práci v domově pro seniory

Zásady pro vypracování:

- 1. Zpracujte literární rešerši o současném stavu dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen "BOZP") s důrazem na domovy pro seniory.**
- 2. Pojedejte o rizicích ohrožení zaměstnanců z hlediska BOZP při práci se seniory.**
- 3. Navrhněte doporučení pro minimalizaci rizik BOZP v domovech pro seniory.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] NEUGEBAUER, Tomáš. **Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: neboli o čem je současná BOZP. 2. akt. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-106-4.**

[2] NEUGEBAUER, Tomáš. **Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi. 2. akt. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-458-3.**

[3] VALA, Jiří. **Systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví v organizacích. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-109-5.**

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Miroslav Tomek, PhD.

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

3. listopadu 2017

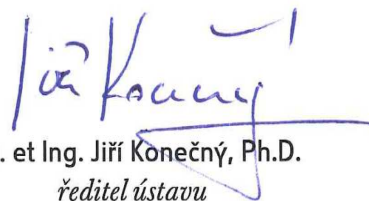
Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2018

V Uherském Hradišti dne 15. listopadu 2017

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jens předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se bakalářská práce skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti 23. 2. 2018

.....
podpisstudenta

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou

zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem této bakalářské práce je celkové zhodnocení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v domově pro seniory. Část teoretická je zaměřena na popis, historii, současný stav problematiky, legislativu a všeobecný pohled na téma bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praktická část je cílena na organizaci SENIOR Otrokovice. Součástí práce je identifikace, analýza a navržení ošetření rizik zdravotního úseku v domově pro seniory. Závěr je věnován celkovému zhodnocení vyhotovené práce dle zadání a jejímu přínosu pro organizaci SENIOR Otrokovice.

Klíčová slova: bezpečnost, domov, práce, riziko, senior, zdraví, zaměstnanec

ABSTRACT

The topic of this bachelor thesis is an overall assessment of safety and health protection at work in the home for the elderly. The theoretical part is focused on a description, history, current state of the issue, legislation and a general view on health and safety at work. The practical part is aimed at SENIOR Otrokovice. A part of the thesis is an identification, analysis and suggesting a treatment of health risks in the home for the elderly. The conclusion is devoted to the over all evaluation of the thesis done according to the assignment and its contribution to the organization of SENIOR Otrokovice.

Keywords: Security, Home, Work, Risk, Senior, Health, Employee

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, panu doc. Ing. Miroslavu Tomkovi, Ph.D. za odborné rady, cenné připomínky a čas na konzultace při tvorbě mé bakalářské práce.

Děkuji rovněž všem zaměstnancům organizace SENIOR Otrokovice p.o., kteří byli ochotni zodpovídat mé dotazy a podat důležité podklady pro tvorbu mé práce.

Za toleranci a podporu při mém studiu děkuji celé své rodině.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VÝZNAM BEZPEČNOSTI A ORGANIZACE PRÁCE	12
1.1 VÝVOJ BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V ČASE.....	12
1.2 SOUČASNÉ POJETÍ ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI.....	13
1.3 ODPOVĚDNOST ZA DODRŽOVÁNÍ BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI.....	14
1.4 ODBORNÁ ZPŮSOBILOST PRO PLNĚNÍ ÚKOLŮ.....	14
1.5 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE.....	15
1.6 PRÁVA A POVINNOSTI ZAMĚSTNANCE	16
1.7 VEDENÍ DOKUMENTACE V OBLASTI BEZPEČNOSTI OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI.....	18
2 ZÁKLADNÍ POJMY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI	19
3 PRÁVNÍ PŘEDPISY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI	21
4 KATEGORIZACE PRACÍ	22
4.1 SOUČASNÝ STAV DODRŽOVÁNÍ ZÁSAD BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI S DŮRAZEM NA DOMOVY PRO SENIORY	23
4.2 RIZIKA OHROŽENÍ ZAMĚSTNANCŮ PŘI PRÁCI SE SENIORY	25
4.3 DOPORUČENÍ PRO MINIMALIZACI RIZIK V DOMOVECH PRO SENIORY	26
5 CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
6 CHARAKTERISIKA ORGANIZACE SENIOR OTROKOVICE	29
6.1 KONCEPCE PLÁNŮ ORGANIZACE SENIOR OTROKOVICE DO BUDOUCNA.....	31
7 VŠEOBECNÉ ZVLÁŠTNOSTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V DOMOVECH PRO SENIORY	33
8 ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI PRÁCE A OCHRANY ZDRAVÍ ORGANIZACE SENIOR OTROKOVICE	37
8.1 KATEGORIZACE PRACÍ V ORGANIZACI SENIOR OTROKOVICE.....	37
8.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ ZAMĚSTNANCŮ NA JEDNOTLIVÝCH ÚSECÍCH.....	38
8.3 ZÁKLADNÍ SMĚRNICE V ORGANIZACI SENIOR OTROKOVICE	39
9 ANALÝZA RIZIK OHROŽUJÍCÍCH BEZPEČNOST A ZDRAVÍ ZAMĚSTNANCŮ	44
9.1 POSTUP PŘI VYHLEDÁVÁNÍ RIZIK NA PRACOVIŠTI.....	44
9.1.1 Pracovní prostředí zdravotního úseku.....	45
9.1.2 Pracovní činnost zdravotnického personálu.....	45
9.1.3 Vyhledání rizik a sběr dat	46
9.1.4 Kontrolní list	46
9.2 ANALÝZA RIZIK METODOU WHAT-IF	49
10 HODNOCENÍ RIZIK PŘI PRÁCI	52

10.1	HODNOCENÍ RIZIK ZDRAVOTNÍHO ÚSEKU	54
10.2	PŘEHLED NEJZÁVAŽNĚJŠÍCH RIZIK ZDRAVOTNÍHO ÚSEKU	63
11	STANOVENÍ OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ VZNIKLÝCH RIZIK	65
11.1	NÁVRH PŘÍMÝCH OPATŘENÍ K RIZIKOVÝM ČINNOSTEM PROVÁDĚNÝM NA ZDRAVOTNÍM ÚSEKU PŘI PÉČI O UŽIVATELE	65
11.2	NÁVRH PRO ZAVEDENÍ SYSTÉMU MANAGEMENTU KONTROL NA PRACOVÍŠTÍCH ORGANIZACE DLE CERTIFIKOVANÉ NORMY	68
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ	73
	SEZNAM TABULEK	74
	SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen „BOZP“) je jeden ze základních pilířů strategické činnosti v každé moderní firmě, organizaci, společnosti. Snaha o plnění pracovního poslání bez zbytečných škod na majetku, zdraví či životě vypovídá o vyspělosti každé organizace a v dnešní moderní době si již nelze bez důsledného dodržování přísných předpisů o ochraně zdraví činnost žádné organizace představit.

Pomocí zavedených pravidel pomáhá BOZP zachovat tělesné, ale mnohdy i duševní zdraví pracujících v dobré kondici a tím i významně přispívá ke snižování finančních nákladů. Jen zaměstnanec, těšící se dobrému zdraví může odvádět stoprocentní výsledky a napomáhá tím zvyšovat prestiž organizace, ve které pracuje.

Předmětem této bakalářské práce je posoudit součastnou problematiku BOZP a díky získaným znalostem při studiu identifikovat rizika ve vybrané organizaci, pomocí prověřených metod tato rizika analyzovat a následně vyhodnotit a navrhnout případná opatření.

Práce je rozdělená na dvě části, které na sebe volně navazují. V části teoretické bude popsán význam BOZP, jeho základní pojmy, historie, právní problematika a zvláštnosti tohoto tématu v domovech pro seniory, na které je tato práce cílena. Rovněž bude věnován prostor popisu metod identifikace a analýzy rizik a dále i strategické analýze organizace, se kterými bude dále pracováno v části praktické. Tato část je již zaměřena na činnost příspěvkové organizace SENIOR Otrokovice, která je významným poskytovatelem sociálních služeb ve Zlínském kraji. Tato část případně konkretizaci problémů, jejich analyzování a vyhodnocení. Výsledkem práce bude doporučení ke snížení rizik ve vybraném úseku organizace a průběhu další strategické činnosti.

Při vypracování této práce byly využity poznatky ze studia, tak i odborná literatura a články přístupné na internetu. Toto vypracování by se rovněž neobešlo bez odborné konzultace s vedoucím práce a v neposlední řadě i zaměstnanců organizace SENIOR Otrokovice p.o.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝZNAM BEZPEČNOSTI A ORGANIZACE PRÁCE

V první řadě je důležité si uvědomit, co vlastně zkratka BOZP znamená. Jde o termín, který zahrnuje velmi široké spektrum pravidel, prolínající velké množství oborů a pracovních činností. Tato pravidla kladou důraz na opatření, týkajících se dodržování všeobecné bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Smyslem těchto pravidel je předcházení všem negativním událostem, která by měla pozdější vliv na zdraví a životy osob, případně hmotný majetek společnosti.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci řeší velké množství nezbytných činností, týkajících se vzájemných vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem, ale řeší i problematiku pracovních postupů, hygieny práce, kategorizace práce, pracovního prostředí, poskytování ochranných pracovních prostředků. Důležité je rovněž přesné definování odpovědnosti pracovníků na všech stupních řízení v rozsahu svých funkcí. Tyto úkoly jsou neoddělitelnou součástí pracovních povinností zaměstnance.

Dále je možné k vysvětlení BOZP použít i některou z velkého množství definic.

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci – podmínky a faktory, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat zdraví a bezpečnost zaměstnanců nebo jiných pracovníků (včetně dočasných pracovníků a pracovníků dodavatelů), návštěvníků nebo jiných osob na pracovišti.[1]

1.1 Vývoj bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v čase

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je často mylně chápána, jako soubor určitých pravidel a opatření, která mají za úkol výkon pracovního procesu spíše zatěžovat a v případě jejich nedodržení sankcionovat samotné pracovníky. Plně si však neuvědomují, že tato pravidla jsou naopak zaváděna z důvodů jejich vlastní ochrany. Je pochopitelné, že například nošení ochranných pracovních pomůcek může být mnohdy nepohodlné a obtěžující, ale plný význam jejich využití si člověk uvědomí až v případě, kdy taková pomůcka opravdu pomůže.

Přesto BOZP není v pracovním procesu nic nového a její historie sahá hluboko do minulosti.

Mezi nejstarší dochované zákony v historii lidstva patří babylonský zákoník, který vydal již v 18. století před naším letopočtem babylonský král a panovník Chammurapi (též Chammurabi). Tento zákoník obsahuje 282 článků. Některé z nich upravovaly nejen ná-

hrady, ale také tresty za úmyslné i neúmyslné poranění jiné osoby při práci. Zda tyto zákony můžeme řadit do oblasti BOZP je velmi diskutabilní, nicméně některé z nich opravdu mají charakter bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zhruba kolem roku 1500 před naším letopočtem měl údajně egyptský panovník Ramses III. lékaře, který pečoval o pracovníky, tehdy spíše otroky. První náznaky, které se týkaly jen represe, se objevovaly již za feudalismu (cechovní organizace, organizace tovaryšů atd.). První úpravy a normy bezpečnosti práce zapříčinila průmyslová revoluce, která se odehrála počátkem 19. století našeho letopočtu. V této době se začalo ve výrobních procesech masivně využívat strojů a nových technologií, které nahrazovaly ruční práci, což zákonitě zvedlo úrazovost. Tento negativní vliv úrazů při práci si tehdy začal uvědomovat každý vyspělý stát, včetně České země. **V 60. letech 20. století** našeho letopočtu se stále zvyšuje tlak na produktivitu pracovníků, kteří ale nejsou dostatečně připraveni a nemají téměř žádné zkušenosti. Rostoucí tlak na efektivitu vede k budování zcela nových efektivních podniků. Také rychlost pokroku a všech požadavků na změny v pracovním procesu zaměstnanců, čím dál více vedou k zavádění vysokých nároků na kvalitu produktů i zboží. Toho lze dosáhnout pouze zajištěním vysoké bezpečnosti a spolehlivosti výroby, s čímž je spojena i bezpečnost a ochrana lidského zdraví a životů. Zde konečně dochází k opravdové změně v chápání bezpečnosti při práci. **V roce 1981**, kdy se konala generální konference “Mezinárodní organizace práce”, byla přijata “Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí”. Z této úmluvy vychází také politika BOZP v České republice (dále jen „ČR“), na niž navazuje také “Národní akční program” který nese konkrétní, adresné a termínované úkoly, které současně se zřízením “Rady pro BOZP” vytváří lepší podmínky ke zlepšování úrovně oblasti BOZP v ČR. **Rok 2000** - K poslední zásadní změně v zajišťování BOZP došlo k 1. lednu 2001. Od tohoto dne byl přejet do českého právního řádu systém Evropské unie (dále jen „EU“) zajištění BOZP.[2]

1.2 Současné pojetí řešení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

ČR, jako člen Evropské unie, je vázána právními předpisy unie i v oblasti BOZP. Pro všechny členy unie je závazná Směrnice rady č. 89/391/EHS z 12. června 1989 o zavedení opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Tato směrnice je nejen základem legislativního rámce BOZP, ale též legislativním garantem tzv. nové filosofie zajištění BOZP.

Od 1. ledna 2001 (druhá euronovela zákoníku práce) se v ČR v důsledku přijetí evropské nové filosofie zásadně změnilo pojetí BOZP. Dosavadní technický přístup byl nahrazen systémovým a zvýšila se odpovědnost jednotlivých vedoucích zaměstnanců. Důraz je kladen především na vyhledání a vyhodnocení rizik a také na zapojování zaměstnanců do řešení otázek BOZP, a tím i do řízení firmy. Zaměstnanci se na řízení BOZP podílejí prostřednictvím svých zástupců nebo odborových organizací. Požadavky na zajištění BOZP pro jednotlivého zaměstnavatele vyplývají ze tří zdrojů. Z **právních** a ostatních předpisů pro zajištění BOZP (asi 70 % až 80 %) a z **vyhledání a vyhodnocení rizik** při práci. Posledním zdrojem je **kategorizace** prací. Nový přístup k BOZP neřeší jen negativní aspekty výrobních procesů, ale předchází těmto aspektům. Nezaměřuje se jen na stroje, zařízení či pracovní prostředí, ale i na lidský faktor a kulturu práce. BOZP již není záležitostí pouze bezpečnostního technika, jak tomu bylo v době technického přístupu, ale vedení firmy spolu se všemi zaměstnanci. Proto BOZP dnes zahrnuje bezpečnost, sociální ochranu a ochranu zdraví.[3]

1.3 Odpovědnost za dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Povinnost dodržovat zásady bezpečnosti a organizace práce mají veškeré osoby na všech stupních pracovního procesu. Kromě zaměstnanců a zaměstnavatele navíc tuto povinnost mají i samostatně pracující zaměstnavatelé. Takovou osobou je například lékař, nebo právník. Přijímat zásady BOZP mají i osoby samostatně výdělečně činné, i když si tuto skutečnost často neuvědomují, nebo ji berou na lehkou váhu s vědomím, že pro takové na ně neexistuje v případě porušení žádný postih. V případě nehody však bývá taková skutečnost velmi často předmětem vyšetřování. Ve firmách a organizacích bývají za dodržování BOZP většinou zodpovědní vedoucí zaměstnanci. Jako jedna z hlavních náplní jejich pracovních povinností je vytvářet příznivé pracovní podmínky pro ostatní zaměstnance.

1.4 Odborná způsobilost pro plnění úkolů

Každý zaměstnavatel je povinen provádět úkoly, které vyplývají z předpisů k zajištění BOZP. Tyto úkoly mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je, nebo alespoň minimalizovat na únosnou mez. Základním faktorem je počet zaměstnanců. Do počtu 25 lidí je možné, aby si tuto činnost zajišťoval sám zaměstnavatel a to odborně způsobilým zaměstnancem, starším 18 let, který splňuje podmínky doby odborné praxe. V případě, že počet zaměstnanců převyšuje počet 25, nebo nemá takto způsobilého zaměstnance, je povinen

zajistit si smluvně odborně způsobilou osobu (dále jen „OZO“). Taková osoba dále provádí poradenskou, metodickou a kontrolní činnost v oblasti BOZP. V případě kontroly z míst k tomu pověřených pak OZO spolupracuje s orgány dohledu. Zaměstnavatel se však tímto nezbavuje své odpovědnosti.

Osoba odborně způsobilá k prevenci rizik musí splňovat kvalifikační požadavky, které uvádí § 10 zákona č.309/2006 Sb. Musí mít alespoň střední vzdělání s maturitou, odbornou praxi v délce alespoň 3 let v BOZP, nebo v oboru, v němž bude zajišťovat úkoly v prevenci rizik, případně v délce 1 roku, za předpokladu dokončení vysokoškolského vzdělání v oblasti BOZP.[4]

1.5 Nejvýznamnější povinnosti zaměstnavatele

Každý zaměstnavatel je povinen dodržovat veškeré požadavky BOZP a je v jeho vlastním zájmu, aby se tak dělo. Vyvaruje se alespoň některým potížím, které nastanou v případě nehody na pracovišti, při které dojde k újmě na životě, zdraví, či majetku. Je důležité, aby veškerá činnost v oblasti BOZP byla důsledně dokumentována, aktualizována a archivována. Podstatné je nezapomínat na podepsání dokumentace všech zainteresovaných osob. Jako zásadní povinnosti zaměstnavatele jsou uvedeny tyto:

- Zajistit si buď v pracovním poměru, nebo obchodním vztahu OZO pro prevenci rizik.
- Seznámit nového zaměstnance s právními předpisy. Dále jej seznámit s pracovním prostředím, jeho povinnostmi, smlouvou a pracovním řádem.
- Zajistit si lékaře, poskytujícího pracovní-lékařskou službu, jako jsou například zdravotní kontroly zaměstnanců, kontroly pracovišť z hlediska ochrany zdraví, poradenskou činnost pro zaměstnavatele.
- Vyhledávat a vyhodnocovat rizika práce a stanovovat opatření k jejich odstranění, nebo alespoň ke snížení jejich působení. Toto provádí OZO ve spolupráci s vedoucím zaměstnancem a lékařem.
- Provádět kategorizaci prací.
- Provést opatření, která vyplynula z provedené analýzy rizik, případně i kategorizace prací.

- Zajistit provádění lékařských prohlídek a měření rizikových faktorů, která vyplývají z kategorizace prací, případně zavést evidenci rizikové práce.
- Vytvořit vhodnou organizaci zajištění BOZP, včetně pracovně lékařské péče a systému zajištění bezpečnosti technických zařízení.
- Přijmout opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí.
- Vydat interní předpisy řešící poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (dále jen „OOPP“), pracovních oděvů a obuvi, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů. Vést dokumentaci o výdeji OOPP, zákaz práce těhotným a kojícím ženám, matkám do devátého měsíce po porodu a mladistvým. Dále zajistit zdravotní prohlídky zaměstnanců, vést o nich evidenci.
- Zpracovat osnovy školení zaměstnanců. O organizaci školení, instruktážích a pokynech vést dokumentaci. Dále vést dokumentaci o provedených školeních zaměstnanců z právních a ostatních předpisů BOZP, o poskytování první pomoci a o speciálních školeních, jako například o obsluze strojů, či školení řidičů referentů.
- Šetřit vzniklé pracovní úrazy, vést o nich předepsanou dokumentaci, případně nemocích z povolání, oznamovat a ohlašovat pracovní úrazy na příslušné instituce či stanovovat opatření proti opakování pracovních úrazů.
- Provádět kontroly zajištění BOZP. Jedenkrát za rok provést prověrku BOZP na všech pracovištích a zařízeních. Odstraňovat závady zjištěné těmito interními kontrolami.
- Odstraňovat, nebo zajišťovat odstranění závad zjištěných státními kontrolami.[5]

1.6 Práva a povinnosti zaměstnance

Tak jako zaměstnavatel, má i zaměstnanec přesně definovány svá práva a povinnosti, které stanovuje zákoník práce v § 106. Především je to právo zaměstnance na zajištění BOZP, informace o rizicích jeho práce a opatřeních vůči těmto rizikům. Důležité je, aby tyto podávané informace byly pro zaměstnance srozumitelné a je nutno ověřit, zda byly správně pochopeny. Jako nejdůležitější práva zaměstnanců jsou uvedena tato:

- Zaměstnanec je oprávněn odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob.

- Podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí. Zejména se jedná o uplatňování stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a o účast na řešení otázek BOZP.

Na výčet práv navazují i povinnosti zaměstnance. Podle § 106 odst.4 zákoníku práce je zaměstnanec povinen především:

- Dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i bezpečnost zdraví osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, či případné opomenutí při práci.
- Znat základní povinnosti vyplívajících ze základních předpisů a požadavků zaměstnavatele k zajištění BOZP.
- Účastnit se školení zajištěných zaměstnavatelem na zajištění BOZP, včetně ověření jejich znalostí.
- Podrobit se preventivním prohlídkám, vyšetřením, nebo očkováním, které jsou stanoveny zvláštním právním předpisem
- Dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP.
- Používat stanovené pracovní prostředky, dopravní prostředky, osobní ochranné pracovní prostředky a ochranná zařízení a svévolně je neměnit a nevyřazovat z provozu.
- Nepožívat alkoholické nápoje, nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a podrobit se na pokyn oprávněné osoby zjištění, zda není pod vlivem návykové látky.
- Oznamovat svému nadřízenému vedoucímu nedostatky a závady na pracovišti, které ohrožují nebo by bezprostředně a závažným způsobem mohly ohrozit bezpečnost nebo zdraví zaměstnanců při práci.
- Podílet se na odstraňování nedostatků zjištěných při kontrolách.
- Oznamovat svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci svůj pracovní úraz, nebo pracovní úraz jiného zaměstnance, jehož byl svědkem.[4]

1.7 Vedení dokumentace v oblasti bezpečnosti ochrany zdraví při práci

Veškerou činnost v oblasti BOZP je velmi důležité nejen zpracovat, ale následně i ukládat a v průběhu času aktualizovat. Toto pomáhá k bezchybnému ověřování zadaných informací pro potřeby kontrol, či nutných šetření v případech jakýchkoliv pochybností, či událostech týkajících se této oblasti.

Dokumentace v podobě technologických, pracovních či montážních postupů, návodů, pracovních instrukcí, výkresů atd. představuje cenný nástroj pro posílení disciplíny a standardizace v provozních činnostech. Řízené provozní podmínky vyžadují, aby příslušní provozní pracovníci měli k dispozici i aktuální verzi provozní technické dokumentace, která se vztahuje k jejich práci. Záleží na firmě, jak četnou a obsáhlou dokumentaci pro své fungování zvolí, nicméně normativní požadavky určují vypracování několika obligatorních dokumentů, například pro realizaci interních auditů, o neshodách, o přijímání opatření k nápravě atd. Jestliže firemní dokumentace stanovuje jak se má co dělat, tak záznamy jsou prostředkem pro zachycení toho, co se stalo, bylo provedeno apod.[6]

2 ZÁKLADNÍ POJMY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Při tvorbě práce bylo použito značné množství specifických pojmů, které jsou občas ne zcela známé, nebo je jejich pravý význam a podstata v kontextu práce poněkud odlišný, než je běžné. Proto je nutno všechny tyto pojmy specifikovat. V odborných literaturách jsou většinou tyto základní vysvětlovány velmi podobně. K těm nejzákladnějším pojmům v této oblasti lze zařadit tyto:

- **Bezpečnost práce** je neexistence nepřijatelných rizik nebo poškození zdraví.[6]
- **Česká technická norma** (dále jen „ČSN“) stanovuje dokument, schválený pověřenou právníkou osobou a označený písmeny ČSN, jehož vydání bylo oznámeno ve věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.[4]
- **Expozice** je vystavení organismu působení faktorů prostředí;(např. hluk, vibrací, prachu, záření) nebo účinkům látky; v úvahu se bere objektivně zjištěná hodnota zátěže faktory pracovního prostředí a doba, po kterou je v práci člověk této zátěži vystaven.[4]
- **Kategorizace prací** je systém standardního hodnocení jednotlivých prací z hlediska jejich vlivu na zdraví zaměstnanců.[7]
- **Kategorie prací** jsou definovány v § 3 vyhlášky. č.432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli.[7]
- **Míra rizika** je matematické nebo slovní vyjádření kombinace četnosti nebo pravděpodobnosti výskytu specifikované nebezpečné události a jejich následků.[4]
- **Nebezpečí** je zdroj či situace s možností způsobit škodu, jako je usmrcení nebo zranění osob, poškození zdraví, majetku, pracovního prostředí nebo jejich kombinace. Nebezpečí je zdrojem rizika.[5]
- **Osobní ochranné pracovní prostředky** jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky nařízení vlády č.21/2003 Sb.; nejsou jimi

běžné pracovní oděvy a obuv, které nejsou určeny k ochraně zdraví zaměstnanců, které nepodléhají při práci mimořádnému opotřebením nebo znečištění, výstroj a vybavení záchranných sborů a služeb, speciální používané prostředky v armádě, bezpečnostních nebo pořádkových silách, výstroj a vybavení používaných při provozu na pozemních komunikacích, sportovní výstroj a vybavení, ochranné prostředky pro sebeobranu a prostředky pro zjišťování a signalizaci rizik a škodlivin na pracovišti.[4]

- **Riziko** je kombinace pravděpodobnosti a následku specifikované nebezpečné události. [6]
- **Rizikové práce** jsou práce s vysokým rizikem poškození zdraví, které nelze vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.[7]
- **Přípustné riziko** je riziko, jež bylo sníženo na úroveň, která může být pro organizaci snesitelná s ohledem na její právní závazky a její vlastní politiku bezpečnosti ochrany zdraví při práci.[6]
- **Pracovní úraz** je poškození, nebo smrt zaměstnance, k nimž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.[6]
- **Vedoucí zaměstnanci** jsou zaměstnanci, kteří jsou na jednotlivých stupních řízení zaměstnavatele oprávněni stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny.[4]
- **Vyhrazená technická zařízení** jsou zařízení se zvýšenou mírou ohrožení zdraví, bezpečnosti osob a majetku, která podléhají doзору podle zákona č. 174/1968 Sb., o státním odborném doзору nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů. Jsou to technická zařízení tlaková, zdvihací, elektrická plynová, stanovená prováděcími vyhláškami.[4]
- **Zaměstnavatel** je právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává fyzickou osobu v pracovněprávním vztahu.[4]
- **Zdraví** je stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody člověka.[4]
- **Zdroj rizika** je nebezpečná vlastnost nebezpečného činitele.[4]

3 PRÁVNÍ PŘEDPISY V OBLASTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Oblast BOZP zasahuje do značného množství činností napříč širokým spektrem veškeré lidské činnosti. Jako taková je vázána značným množstvím zákonů, vyhlášek, nařízení vlády. Navíc od 1. Ledna 2001 došlo k přijetí právního řádu systému EU k zajištění BOZP. Proto musí veškeré tyto legislativní předpisy korespondovat se směrnicemi EU. Jelikož v první řadě jde o lidské zdraví, jsou tyto právní předpisy leckdy velice často kontrolovány a v případech nesouladu mnohdy i tvrdě sankcionovány. Bohužel vnímání společnosti je mnohdy takové, že organizace plní oblast BOZP jen právě z důvodů strachu z postihu. Společnost by si však měla uvědomit, že dodržování platné legislativy, snaha o celkový bezpečnostní management nejenže plní platné legislativní podmínky, ale hlavně chrání je samotné a proto by jednání v souladu s právním řádem mělo být snahou každého pracovníka bez zbytečné direktivy. Celou oblast BOZP upravuje více než 80 právních předpisů. Ostatních předpisů je několik stovek. Tím, jak se jednotlivé obory BOZP prolínají, je někdy velmi obtížné určit, dle jakého předpisu je nutno určitou oblast ošetřit a na jakou nezapomenout.

Zajištění požadavků BOZP je garantováno Listinou základních práv a svobod vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. V článku 28 je stanoveno právo zaměstnanců na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. V článku 31 je uvedeno, že každý má právo na ochranu zdraví.[4],[8]

Jako nejdůležitější právní předpisy v oblasti BOZP jsou uváděny zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů. Dále zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek BOZP, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů. A nakonec zákon č. 373/2011 Sb., což je zákon o specifických zdravotních službách ve znění pozdějších předpisů. Velmi důležitá jsou také nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterými se stanovují podmínky ochrany zdraví při práci a č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracovišti a pracovním prostředí. Za zmínku ještě stojí vyhláška č. 79/2013 Sb., o pracovně-lékařských službách a některých druzích posudkové péče. Jak již bylo zmíněno, dalších právních předpisů je velká řada. Podrobnější přehled těch nejdůležitějších bude uveden v příloze P1 této práce.[4],[8]

4 KATEGORIZACE PRACÍ

Kategorizace prací z hlediska zaměstnavatele je systém standardního hodnocení jednotlivých prací z hlediska jejich vlivu na zdraví zaměstnanců. Kategorizace prací nenaplnuje pouze požadavky zákona (č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů), ale i naplnění požadavků zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce § 101 a následující, zejména § 102.[9]

Kategorie prací jsou definovány v § 3 vyhlášky. č.432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli. Práce kategorie 1 nepředstavují pravděpodobně žádné riziko pro pracovníka. Práce kategorie 2 jsou práce, kde poškození zdraví vlivem pracovních podmínek nelze vyloučit, kupříkladu u zvýšeně citlivých osob. Práce kategorie 3 je práce, při níž není expozice osob faktorům pracovního prostředí spolehlivě snížena technickými opatřeními na úroveň stanovenou hygienickými limity a pro zajištění ochrany zdraví pracovníků je třeba využívat ochranné prostředky či jiná ochranná opatření. Práce kategorie 4 jsou práce s vysokým rizikem poškození zdraví, které nelze vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření. Práce kategorie 3 a 4 jsou označovány jako **rizikové práce**. Rizikovou prací může být také práce kategorie 2, pokud o této práci takto rozhodl orgán ochrany veřejného zdraví. V příloze vyhlášky č. 432/2003 Sb., jsou uvedeny jednotlivé faktory, na které se kategorizace vztahuje a kritéria pro zařazování prací do jednotlivých kategorií. Kritéria nezahrnují všechny aspekty, ale pouze ty, u nichž umíme dostatečně objektivně vyhodnotit jejich vliv. V případě, že jde o práci, při níž se vyskytuje několik faktorů, se stanovuje výsledná kategorie. Výsledná kategorie je rovna kategorii nejvýše hodnoceného faktoru.[9]

Kategorizace prací je zákonem uložená povinnost zařadit práce do jedné ze 4 kategorií podle stanovených pravidel (§ 37 a následující zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé kategorie odpovídají rizikosti práce, kdy kategorie 4 je nejvíce riziková. Jednotlivé zařazení všech zaměstnanců organizace bude předmětem přílohy P2 této práce.[9]

4.1 Současný stav dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci s důrazem na domovy pro seniory

Udržet bezpečné pracovní prostředí pro zaměstnance, uživatele zařízení, ale i třetí osoby je dlouhodobý proces a je součástí celého bezpečnostního managementu organizace. Zajistit bezpečný provoz napomáhá většinou kromě zodpovědnosti zaměstnanců i vnitřní systém kontrol dané organizace. Tyto kontroly by měly provádět vedoucí zaměstnanci, většinou ve spolupráci s OZO. Tato kontrolní činnost napomáhá udržet u zaměstnanců povědomí pro zodpovědné a bezpečné chování na pracovišti a dále i připravenost organizace na možné inspekce od pověřených kontrolních orgánů.

Provádění a zajišťování požadavků BOZP stanovených právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP, jakož i požadavků na zajištění BOZP, které si zaměstnavatel stanovil sám, je kontrolováno několika subjekty-orgány inspekce práce, orgány Českého báňského úřadu, orgány ochrany veřejného zdraví, odborovými orgány, případně i dalšími podle zaměstnavatelem provozované činnosti, například Státním úřadem pro jadernou bezpečnost. Zaměstnavatel též může být kontrolován příslušným kontrolním orgánem dozorcím oblast, která se do BOZP prolíná. Také nelze zapomenout na kontroly prováděné Všeobecnou zdravotní pojišťovnou (problematika pracovních úrazů).[4]

Pracovní úrazy jsou jedním z ukazatelů, jak strategie BOZP organizace funguje a zda je správně nastavena. Minimalizovat, ale nejlépe odstranit možné pracovní úrazy napomáhá snižovat náklady organizace, předchází personálním komplikacím, ale hlavně zvyšuje prestiž celé organizace v očích zaměstnanců a veřejnosti.

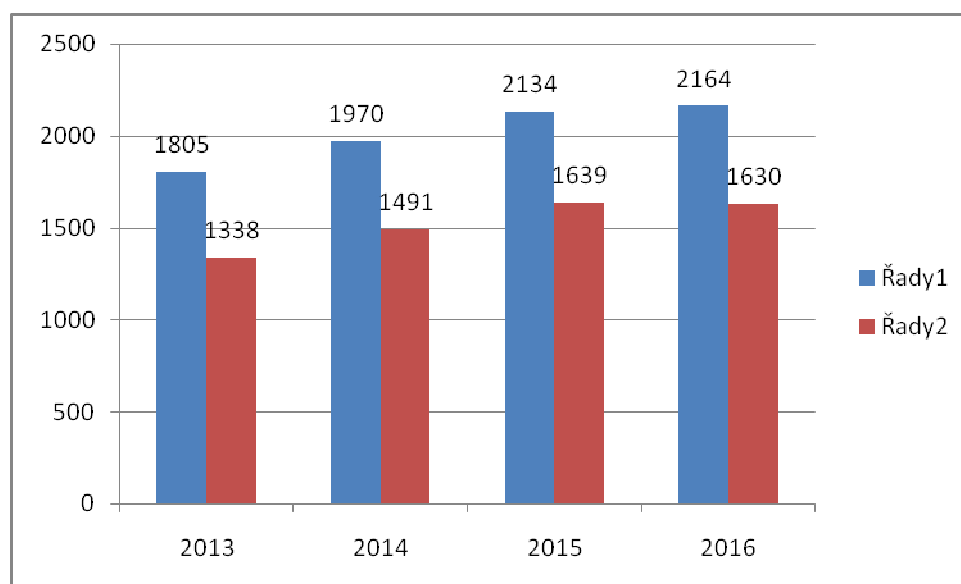
Podle ustanovení § 271k zákoníku práce, ve znění č. 205/2015 Sb., je pracovním úrazem poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.[4]

O všech úrazech je podle § 105 odst. 2 zákoníku práce zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů evidenci, a to i v případě, že jimi nebyla způsobena dočasná pracovní neschopnost, tedy včetně tzv. drobných úrazů (poranění), nebo jen do tří kalendářních dnů.[4]

Dle údajů uvedených v evidenci Českého statistického úřadu bylo v minulých letech evidováno v sekci zdravotnictví a sociální péče následující počet pracovních úrazů s dobou léčení delší než 3 dny:

- rok 2013, 1805 úrazů,
- rok 2014, 1970 úrazů,
- rok 2015, 2134 úrazů,
- rok 2016, 2164 úrazů.

Tyto údaje jsou pro lepší přehled zpracovány graficky (obrázek 1). Modrý sloupec označuje počet případů v daném roce a sloupec červený podíl žen z celkového počtu případů. Počet žen hovoří o jasné převaze z celkového počtu zaměstnanců v odvětví zdravotnictví či sociálních službách.[10]

Obrázek 1 Pracovní úrazy [vlastní vypracování dle 10]

Jak vyplývá z grafu (obrázek 1), má tendenci počet pracovních úrazů ve zdravotnictví či sociální sféře spíše přibývat, což je jistě zcela záporný trend. Tento trend však není až tak markantní. Může být ovšem ovlivněn jednak stále se zvyšujícím počtem zaměstnanců těchto odvětví, dále však i vyšším povědomím zaměstnanců o nutnosti hlášení pracovních úrazů a tím jistého zkreslení celkové statistiky.

4.2 Rizika ohrožení zaměstnanců při práci se seniory

Pracovat se seniory není jen pouhé zaměstnání, ale často lze brát spíše jako poslání. Pro takovou práci musí mít člověk jednak fyzické předpoklady, ale do jisté míry i psychickou sílu. Vyrovnat se s mnohdy těžkým stavem uživatelů vyžaduje udržet si jistý odstup ve vnímání dané osoby, nicméně bez snížení profesionality vykonávané práce. Nevytvořit si s ubytovaným klientem, který mnohdy žije v ústavu sociální péče mnohdy spoustu roků určitý osobní vztah, je v podstatě nemožné. Při odchodu takového člověka může zaměstnanec prožívat trauma podobné odchodu člena vlastní rodiny. Je to velký psychický tlak na zaměstnance a je velmi běžné, že časem hledá jiné zaměstnání, protože s daným stavem se nedokáže vyrovnat. Psychická pohoda a vyrovnanost je proto velmi důležitá pro vykonávání ošetrovatelské činnosti. V rámci možností je vhodné pracovní prostředí upravit tak, aby zaměstnanci měli možnost si odpočinout v klidném a příjemném pracovním prostředí. Vhodná je například květinová výzdoba budovy, vhodně zvolené barvy nátěru zdí či nábytku. I na takové detaily pamatuje zákoník práce, kde z § 224 vyplývá, že zaměstnavatel musí zajistit i vhodnou estetickou úpravu pracovišť. V domovech pro seniory je tato část velmi důležitá.

Velmi častým zraněním při práci v ošetrovatelském prostředí se stává poranění o ostrý předmět, často jehlu injekční stříkačky. Toto zranění je zvlášť nebezpečné v případě, že jehla již byla kontaminována krví ošetřovaného člověka. Může se tak stát z příčiny nepozornosti ošetřujícího, ale často i nečekaného pohybu ošetřovaného člověka. V takovém případě je nutné udělat patřičné krevní testy postiženého a zabránit tím nakažení, nebo alespoň nastoupení včasné léčby postižené osoby. Manipulace a nakládání s infekčním odpadem je ve všech zdravotních zařízeních, stejně jako v SENIORu Otrokovice ošetřeno interní směrnici.

Dalším specifickým zraněním v ošetrovatelské péči je zhmoždění krční páteře, či zranění zad při manipulaci s ošetřovanou osobou. Toto zranění již bylo popsáno v předešlé kapitole. Bohužel i přes veškerou snahu personálu, školení a používání manipulačních pomůcek je tento typ zranění nejčastější příčinou pracovního úrazu v sociálních službách. Dle porovnání přehledu absenčních úrazů v organizaci SENIOR Otrokovice tento druh zranění tvoří přibližně polovinu všech evidovaných úrazů.

4.3 Doporučení pro minimalizaci rizik v domovech pro seniory

Rizikovitost v domově pro seniory není tak velká, jako ve výrobě, stavebnictví či průmyslu. Přesto i zde jednotlivé úseky skrývají určitá rizika, na která je nutno dávat pozor. Většina by měla být obsažena v počáteční analýze rizik a vedoucí zaměstnanci by na tyto rizika měli upozornit již při nástupu nového zaměstnance. Ten by měl projít důkladným zaškolením a svým podpisem na zaškolovacím protokolu potvrdit, že si je vědom povinnosti dodržovat veškeré zásady BOZP a dále, že všem probraným tématům v procesu zaškolení plně rozumí. Dále je však nutno udržovat okolní pracovní prostředí v absolutním pořádku, veškeré závady ihned hlásit nadřízenému pracovníkovi, nebo osobě zodpovědné za bezpečnost v organizaci. Důležité je používání osobních ochranných pracovních pomůcek (dále jen „OOPP“). Veškerá nově nalezená rizika je nutno ošetřit dle své závažnosti a dále je zahrnout do analýzy rizik, aby i v budoucnu existoval záznam o jejich působení. Každý zaměstnanec by měl mít patrnost o existenci managementu rizik a měl by být její plnohodnotnou součástí. To znamená, že by se měl podílet na dalším vývoji bezpečnostní situace své organizace a spoluvytvářet systém managementu BOZP.

System managementu BOZP je část managementu organizace, která se používá k vytvoření a implementaci její politiky BOZP a řízení jejich rizik v oblasti BOZP. System managementu je soubor vzájemně souvisejících prvků, který se používá pro stanovení politiky a cílů a pro dosažení těchto cílů.[11]

Za dodržování BOZP na jednotlivých úsecích musí být nutně přebrána patřičná zodpovědnost. Ve většině případů ji přebírají vedoucí pracovníci. Ti musí být nekompromisní v dodržování vypracovaných zásad a standardů. V případě nesrovnalostí korigovat a usměrňovat pracovníky, upozornit na nutnost dodržování předpisů a v případě opakovaného pochybení přistoupit i k sankcím. Každé pochybení totiž může vést nejen k ohrožení zdraví, nebo bezpečnosti pracovníků, ale též uživatelů organizace, kteří by měli být prioritou pro všechny zaměstnance organizace.

5 CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Téma bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je velmi obšírné a složité téma, na které existuje mnoho různých pohledů a názorů, hlavně dle vykonávané činnosti dané organizace, rovněž provázanosti osob, které jsou součástí systému BOZP. Jiný pohled může mít řadový zaměstnanec organizace, vedení organizace, nebo OZO či orgán dohledu. Na základě zadání bakalářské práce byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- Zpracovat rešerši o současném stavu dodržování zásad BOZP zaměřenou na oblast výkonu práce v domovech pro seniory. V této části popsat celkový vývoj BOZP z historického hlediska až po současnost. Poukázat na odpovědnost za dodržování platné legislativy a předpisů pro organizaci a zaměstnance organizace, vymezit základní pojmy a právní předpisy v oblasti BOZP všeobecně. Rovněž zde bude věnován prostor pro vysvětlení pojmu kategorizace prací.
- Pojednat o rizicích ohrožení zaměstnanců z hlediska BOZP při práci v domově pro seniory. Popsat organizaci SENIOR Otrokovice, na kterou byla zaměřena tato práce. V této části práce dojde identifikaci faktorů, které ovlivňují zdraví zaměstnanců jednotlivých úseků a kategorizaci prací jimi vykonávaných.
- Popsat provoz zdravotního úseku a vyhledat možná rizika za použití brainstormingu se zaměstnanci organizace SENIOR Otrokovice na základě vypracovaných kontrolních listů, následně využít metodu What-if k zjištění možných dopadů rizik. Za použití metody PNH důkladně analyzovat rizika a stanovit kritéria jejich následného ošetření.
- Vyhodnotit celkový stav BOZP v organizaci SENIOR Otrokovice a v případě nalezení ohrožujících faktorů na ně upozornit a navrhnout doporučení pro minimalizaci rizik v BOZP v domově pro seniory.

Při zpracování této práce bude čerpáno jednak z osobních zkušeností při zaměstnání v sociálních službách a dále i zkušenostmi personálu organizace. Teoretická část práce bude zpracována zejména metodou sběru dat a informací a dále analýzou dokumentace organizace SENIOR Otrokovice. Pro praktickou část budou využity metody pozorování, dotazování a vedením nestrukturovaných rozhovorů s OZO, vedoucími a řadovými zaměstnanci organizace. Tyto konzultace srovnám s výsledky získanými analýzou rizik. Syntéza poznatků, informací a výstupních dat bude tvořit základ pro vypracování bakalářské práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISIKA ORGANIZACE SENIOR OTROKOVICE

SENIOR Otrokovice je příspěvková organizace zřízená městem Otrokovice za účelem poskytování sociálních služeb pro obyvatele města a přilehlého okolí (obrázek 2 a 3). Činnost této organizace vymezuje zejména zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zřizovatelem této organizace je město Otrokovice, které schválilo záměr poskytovat pobytové, ambulantní a terénní služby. Každá poskytovaná sociální služba má definován svůj veřejný závazek, ve kterém je formulováno poslání služby, cíle služby, zásady služby, cílová skupina (okruh osob), pro kterou jsou služby určeny včetně negativního vymezení cílové skupiny, místní i časová dostupnost služby a rozsah poskytované služby. Organizace poskytuje své sociální služby osobám, které je skutečně potřebují. Ke své činnosti má organizace odpovídající technické i personální zajištění. Pobytové služby jsou poskytovány plně kvalifikovaným personálem v budovách s vybavením odpovídajícím specifickým potřebám osob, kterým jsou určeny. [12]

Obrázek 2 SENIOR Otrokovice, budova C [zdroj: vlastní]

V současné době má organizace SENIOR Otrokovice status příspěvkové organizace. Její rozpočet je hrazen částečně z úhrad za služby od klientů organizace a dále z rozpočtu města Otrokovice. Tento rozpočet dosahuje ročně částky téměř 60 milionů korun a s narůstajícími požadavky o zkvalitnění péče se tento rozpočet každým rokem zvyšuje.

Obrázek 3 SENIOR Otrokovice, budova B [zdroj: vlastní]

Organizace vlastní celkem 5 osobních vozidel, které používá k zajišťování rozvozu stravy a sociálním službám v terénu pro klienty, kteří nemají trvalý pobyt v některé z budov. Vozidla jsou používána i k doplňkovým činnostem nutným k zajištění plynulého chodu organizace.

SENIOR Otrokovice vlastní plně vybavenou kuchyni, kde personál vaří a chystá celodenní stravu pro uživatele i zaměstnance. Tato kuchyně se nachází na budově C, ze které je 3x denně zavážena strava služebním automobilem na budovu B, kde se nachází pouze výdejna stravy. Na budově B se dále nachází i vedení organizace, které se skládá z ekonomického, personálního a provozního úseku a sídlí zde i ředitelka organizace. Na obou budovách funguje prádelna, kde se pere prádlo rovněž pro klienty i zaměstnance organizace. Dalším důležitým prvkem na obou budovách je zdravotnický úsek, kde pracuje kvalifikovaný zdravotnický personál zajišťující zdravotnickou péči 24 hodin denně. Nejpočetnějším úsekem obou budov je sociální, který obstarává základní péči o uživatele organizace, která zahrnuje veškeré úkony spojené s podáváním stravy, hygieny, rehabilitace a dalších nutných činností pro potřeby uživatelů. Pod úsek provozní spadají dále pracovníci údržby, pracovnice úklidu a v neposlední řadě personál pracovníků recepce budovy C, kteří mají za úkol jednak ostrahu budovy a dále ovládání technické výbavy budovy, jako je například elektronická požární signalizace. Management organizace má snahu o vzdělávání se svých

zaměstnanců i z hlediska BOZP a zajišťuje jim dostatečný počet školení, kde mohou získat nové znalosti potřebných pro plnění úkolů na svých úsecích.

Pro uživatele organizace se zaměstnanci snaží v průběhu roku zajistit velké množství kulturních a společenských akcí. K dispozici mají na obou budovách malou zahrádku, kde mohou v rámci terapie pečovat o drobnou zeleň a podílet se na estetickém zvelebení pozemků. Odborně vyškolený personál provádí s uživateli různé druhy tréninků na zlepšení paměti, či fyzického stavu. Organizace má speciální pracoviště pro lidi trpící Alzheimerovou chorobou, kteří vyžadují obzvláště intenzivní péči. To přináší velké nároky na zaměstnance organizace a taktéž závazky do budoucna.

6.1 Koncepce plánů organizace SENIOR Otrokovice do budoucna

Vedení organizace se neustále snaží o zlepšení technické vybavenosti budov, což má kladný vliv zejména na bezpečnost a organizaci práce. Zejména starší budova B měla do nedávné doby značné rezervy. V minulém období se však povedlo několik zásadních změn. Je to zejména vybudování nové vrátnice, na které je rovněž umístěna základna ovládní rovněž nově zbudovaného systému elektronické požární signalizace (dále jen „EPS“). Pro potřeby uživatelů se povedlo zbudovat nový komunikační systém sestra-pacient, který má zlepšit možnost přivolání pomoci při potřebách uživatelů. Jako další prioritu si organizace stanovila rekonstrukci koupelen budovy B tak, aby přístup do sociálních zařízení pokojů byl bezbariérový.

V otázce personálu má organizace v plánu získat akreditaci zdravotnického zařízení, což by mělo v důsledku zvýšit prestiž celého zařízení. Je tím ovšem podmíněno značné množství administrativních úkolů, které sice zvýší přesnost zadávání dokumentace do celého systému organizace,lepší bezpečnostní podmínky, ale i značně zvýší nároky na obsluhující personál. Jedním z úkolů pro získání akreditace je například pravidelné požární cvičení (obrázek 4), které je již momentálně ve spolupráci s hasičským záchranným sborem (dále jen „HZS“) prováděno.

Obrázek 4 Cvičení HZS [13]

Pro další činnost organizace je velmi nutné nejen udržet kvalitu stávajícího personálu, ale dále zvyšovat jejich schopnosti a dovednosti. Pro obslužný personál jsou to zejména školení v dovednostech manipulace a komunikace s uživateli. Jedním z ukazatelů kvalitního přístupu k uživatelům se stalo pro organizaci ocenění „Vážka“ od České alzheimerovské společnosti, kterou v minulých letech získala. Tento standart se snaží SENIOR Otrokovice nejen udržet, ale i dále rozvíjet.

Každý ze zaměstnanců organizace si na konci roku vyplní v interním počítačovém systému požadavek svých osobních cílů, kterých by chtěl v následujícím období dosáhnout. Na základě těchto požadavků je snahou organizace v rámci možností tyto cíle plnit. Jsou jimi především různá školení, vzdělávací programy či exkurze do obdobných zařízení za účelem získání praktických poznatků.

Dlouhodobou strategií organizace je tedy zlepšovat nadále profesionální úroveň své činnosti, zlepšovat technické vybavení a rozvíjet činnost, pro kterou byla zřízena.

7 VŠEOBECNÉ ZVLÁŠTNOSTI BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI V DOMOVECH PRO SENIORY

Jako každá sféra lidské činnosti, tak i sociální péče má svá určitá specifika, kterými se odlišuje od ostatních. Jde zejména o obsazení klientů, kteří tvoří cílovou skupinu dané organizace. Domovy poskytující sociální služby pracují s lidmi v různých stupních ať už tělesného, nebo mentálního postižení, s řadou degenerativních onemocnění, či kombinací dalších závažných faktorů, které ovlivňují vnímání, chování, nebo reakce ubytovaných osob při ohrožení. Často si takové osoby ani neuvědomují, že určitá činnost, ať už jejich, nebo osob v jejich okolí může vyvolat negativní dopad. Schopnost vnímat míru ohrožení je často dosti snižená, mnohdy lze říci, že v podstatě naprosto vymizela. Proto je v podobných zařízeních obzvláště nutný dohled nad činností uživatelů jak zaměstnanců organizace, tak i například rodinných příslušníků, kteří uživatele navštěvují. Případné rozpory se základními principy bezpečnosti je nutné je okamžitě řešit bez zbytečného prodlení. Každé pozdržení může mít totiž s ohledem na zdravotní stav uživatelů fatální následky. Zaměstnanci si musí za každých okolností uvědomovat pozici, kterou v rámci výkonu své profese vykonávají. Není totiž pouze spojena s jejich pracovním zaměřením, ale musí to být i kontrolní činnost ve všech dalších úsecích organizace, kde může dojít k jakémukoliv ohrožení. Pouze důslednost a včasné odstraňování jakýchkoliv závad zmenší takovou pravděpodobnost. Zaměstnanci proto musí být na rizika vyplývající z jejich činnosti upozorněni již při vstupním školení, dalších školení BOZP, ale musí se i spoléhat na jejich přirozenou intuici a smysl pro bezpečné udržení pracovního prostředí.

Obecně si lidé pod pojmem rizika představují požár, povodeň, zemětřesení nebo krádež. V kontextu zdravotnického nebo sociálního zařízení jsou to také mimořádné události, které mohou mít za následek poškození zdraví pacientů, nebo zaměstnanců. Tato rizika nejsou malá. Výzkumy naznačují, že 6 - 13 % všech hospitalizovaných pacientů prožije větší nebo menší mimořádnou událost, která může negativně ovlivnit průběh jejich léčby a celkový zdravotní stav; 3 - 4 % těchto mimořádných událostí končí smrtí pacienta. Rizika se v minulosti řešila a často ještě dnes řeší konvenčním pojištěním. V moderním zdravotnictví ale defenzivní přístup k řízení potenciálních rizik nestačí. Pojišťovny nejsou často ochotny ani schopny pokrýt veškerá rizika spojená s provozem oddělení a definitivně nejsou schopny napravit poškozenou pověst jednotlivců nebo zdravotnického zařízení. Management rizik je jedním ze základních elementů moderního managementu. Zabývá se neustálým zvažo-

váním možností výskytu nežádoucích situací a náročností, účinností a ekonomikou preventivních opatření, nutných k zabránění identifikovaných nežádoucích situací. V tomto kontextu oddělení považuje vše, co může být zdrojem nejistoty, za riziko, jež je třeba omezit, nebo odstranit. Program řízení rizik na oddělení je jedním z důležitých komponentů programu kontinuálního zvyšování kvality a v širším kontextu je i součástí řízené péče.[14]

Jak již vyplývá z uvedeného textu, je nutné, aby povědomí a potřebu dodržovat zásady BOZP převzal celý management organizace a nejen jednotliví zaměstnanci, či vedoucí zaměstnanci.

V pečovatelské péči se vyskytuje velké množství speciálních pomůcek, které pomáhají s ošetřováním uživatelů. Jedná se především o zvedáky pacientů, hygienická křesla, koupací lehátka, závěsné váhy a elektricky ovládaná lůžka, na kterých uživatelé často tráví velkou většinu svého času. Všechna tato zařízení je nutno důkladně kontrolovat.

Poskytovatelé zdravotní péče jsou podle §27 zákona č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích, povinni provádět bezpečnostní technické kontroly zdravotnických prostředků. Dále pak §28 uvedeného zákona hovoří, že zdravotnické prostředky musí být prokazatelně a odborně udržovány v provozuschopném stavu v souladu s pokyny výrobců a příslušnými právními předpisy:

- Zákon č. 174/1968 Sb. o státním odborném dozoru nad bezpečností práce.
- Vyhláška č. 50/1978 Sb. o odborné způsobilosti v elektrotechnice.

Dále se musí organizace řídit předpisy pro provozování zdravotnických prostředků. Hlavním cílem je zabezpečit, aby zdravotnické prostředky splňovaly medicínské a technické požadavky stanovené výrobcem, po celou dobu jejich používání při poskytování zdravotnické péče.[15]

Další samostatnou kapitolou v pojetí BOZP v domovech pro seniory obecně je manipulace s břemeny- uživateli služeb. Pečovatelskou péči provádí v drtivé většině ženy a uživatelé jsou často se zhoršenou schopností hybnosti. V důsledku manipulace s těmito uživateli za účelem například hygieny dochází velmi často k pracovním úrazům. Lze říci, že na pracovištích obslužné péče jde o nejčastější zranění zaměstnance. Stejně jako v podobných zařízeních je i pro účely organizace SENIOR Otrokovice tato problematika blíže popsána v interní směrnici, která přesně popisuje, jakým způsobem s uživateli manipulovat a tím se vyhnout pracovnímu úrazu. Používáním vhodné techniky manipulace, zdravotnických za-

řízení nebo i pomoci druhé osoby lze velmi efektivně tomuto typu zranění zamezit. Zaměstnanci navíc navštěvují i speciální školení zaměřené na tuto problematiku.

Organizace SENIOR Otrokovice p.o. má velmi kvalitně zpracovanou metodiku na řešení dalších možných krizových situací s názvem „Mimořádné události a havarijní situace“.

Je zde popsáno další množství havarijních situací a mimořádných událostí, které mohou nečekaně vyskytnout při poskytování sociálních služeb.

Daná pravidla jsou vypracována srozumitelnou formou a trvale dostupná všem zaměstnancům. Účelem je, aby zaměstnanci na všech úrovních věděli, jak mají postupovat v případě vzniku takové události či situace.[5]

V definici dalších událostí a situací jsou zahrnuty tyto:

- Napadení uživatele, popř. jiné osoby.
- Podezření na nesprávné užívání léků, nedodržení léčebného programu.
- Zranění uživatele.
- Narušení kolektivního soužití vlivem návykových látek.
- Vyhrůžování uživatele sebepoškozením.
- Pokus o sebepoškození.
- Ztráta, krádež majetku uživatele.
- Úmyslné poškození nebo zcizení majetku organizace.
- Nezvěstný uživatel.
- Úmrtí uživatele za mimořádných okolností.
- Zranění zaměstnance, pracovní úraz.
- Požití alkoholu zaměstnancem.
- Živelné pohromy.
- Požár.
- Narušení zastřežené zóny.
- Technické závady budovy.[5]

Je velmi těžké na všechny tyto situace zaměstnance připravit, ale je nezbytné, aby v případě setkání s takovou situací dovedl zaměstnanec včas reagovat. Z tohoto důvodu je rovněž nutné, aby každý ze zaměstnanců znal perfektně své pracoviště a v případě nutnosti dokázal vyhodnotit své možnosti a efektivně zasáhnout. Důležité jej na tyto situace upozornit již při vstupním školení a dále na školeních periodických. Dále je nutno, aby zaměstnanec sám měl možnost si veškeré postupy zopakovat a tyto interní dokumenty či směrnice v případě zájmu nastudovat. Velmi nutné je znát požární řád, poplachové směrnice a únikový plán. Tato dokumentace je rozmístěna na mnoha veřejně přístupných místech organizace a zaměstnanec má povinnost se s nimi seznámit (obrázek 5).

Obrázek 5 Umístění prvků požární ochrany [zdroj: vlastní]

8 ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI PRÁCE A OCHRANY ZDRAVÍ ORGANIZACE SENIOR OTROKOVICE

Každý zaměstnavatel je na základě ustanovení zákona č. 309/2006 Sb. má povinnost zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik.[6]

Jelikož má organizace SENIOR Otrokovice více než 25 zaměstnanců a nemá svého zaměstnance s potřebnými znalostmi schopného plnit funkci v prevenci rizik (dříve bezpečnostního technika), byla nucena si zajistit OZO, která tyto funkce vykonává. Pracovní vztah je v tomto případě řešen smluvně. Osoba odborně způsobilá tedy ve spolupráci s managementem vypracovala pro organizaci analýzu rizik, metodiku a směrnice potřebné k zajištění bezpečnosti. Veškerá tato dokumentace je pravidelně aktualizována a to na základě prověrek, které jsou vykonávány v termínech 1x ročně, jak rovněž ukládá zákon. Při vykonávání těchto prověrek je důležitá spolupráce jak s managementem organizace, vedoucími, tak provozním technikem, který se snaží přenášet následně nové poznatky a skutečnosti vyplynulé z prověrek do praxe.

Dále má organizace uzavřenu smlouvu s lékařem, který pro ni plní pracovní lékařské služby, jak ukládá zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Tento lékař pro organizaci provádí vstupní, periodické, mimořádné, následné a výstupní prohlídky zaměstnanců. Rovněž se podílí v součinnosti s OZO na poradenské činnosti, kategorizaci prací, zjišťování vlivů pracovní činnosti na zaměstnance a dalších souvisejících úkolech.

8.1 Kategorizace prací v organizaci SENIOR Otrokovice

Kategorizace prací obsahuje kompletní dokumentaci ke kategorizaci, kde ke každé činnosti jednotlivých úseků je uvedena míra zatížení škodlivými faktory. Na základě výsledků kategorizace je zaměstnanci určeno množství a složení OOPP a popsáno jejich používání. Kategorie pro danou činnost má rovněž vliv na výši jejich finančního ohodnocení. Na výsledcích kategorizace následně probíhá zahájení řízení o stanovení minimální náplně termínů periodických lékařských preventivních prohlídek a minimální náplně vstupních či výstupních lékařských preventivních prohlídek.

Protože tato práce je cílena na organizaci SENIOR Otrokovice, která je poskytovatelem sociálních služeb města Otrokovice, bude kategorizace popsána dle jednotlivých úseků tohoto zařízení. Pro kategorizaci práce byly definovány úseky dle svého pracovního zařazení. Každá poskytovaná sociální služba má definován svůj veřejný závazek, ve kterém je

formulováno poslání služby, cíle služby, cílová skupin osob, pro kterou jsou služby určeny, časová dostupnost a rozsah poskytované služby. Tyto služby jsou popsány ve veřejném závazku organizace a následně v organizačních směrnících organizace.

Jednotlivé úseky se značně odlišují v charakteristické náplni své činnosti a je samozřejmé, že rizika jednotlivých činností jsou odlišné. Práce v kuchyni, či na úseku údržby bude pravděpodobně rizikovější, než například administrativní činnost. Je ovšem mylné se domnívat, že i kancelářská práce sebou nenese žádné faktory, které by neměly vliv na zdraví pracovníka vykonávajícího tuto činnost.

Je prokázáno, že neergonomické rozestavení zařízení na psacím stole má značný vliv na držení polohy těla při práci a z dlouhodobého hlediska může toto postavení vést i například k nemoci z povolání. Dále syndrom karpálního tunelu je dnes velmi častý jev. Jde o onemocnění, kdy dochází k poškození středního nervu v karpálním tunelu. Toto onemocnění vzniká často po úrazu či zánětu, ale mnohdy i častou prací s klávesnicí a myší počítače.

Proto v organizaci SENIOR Otrokovice došlo ke kompletní kategorizaci činnosti zaměstnanců a jejich zařazení do jednotlivých profesí. Bylo definováno množství škodlivých faktorů, které se mohou vyskytnout na jednotlivých úsecích a dle míry pracovního zatížení se jednotlivé činnosti zařazují do kategorie 1 až 4.

8.2 Faktory ovlivňující zdraví zaměstnanců na jednotlivých úsecích

Celkově bylo stanoveno celkem 13 faktorů, které mohou mít vliv na pracovní činnost zaměstnanců. Dle zařazení prací do jednotlivých kategorií bylo dále stanoveno, zda tyto faktory mají vliv na zaměstnance dle úseků. Jako rozhodující faktory byly stanoveny prach, chemické látky, hluk, vibrace, neionizující záření a elektromagnetické pole, fyzická zátěž, pracovní poloha, zátěž teplem, zátěž chladem, psychická zátěž, zraková zátěž, práce s biologickými činiteli, práce ve zvýšeném tlaku vzduchu.

Ve většině pracovních pozic organizace byla většina faktorů stanovena pro jednotlivé profese na úroveň 1 až 2. V některých případech došlo na zařazení do kategorie 3. Zejména pro faktor fyzické zátěže u pracovníků v sociálních službách a zdravotních sester, kdy dochází k manipulaci s uživateli. Kategorie 4. nebyla na žádné pracovní pozici stanovena.

8.3 Základní směrnice v organizaci SENIOR Otrokovice

V organizaci je soubor 21 směrnic, které definují možná rizika na úsecích, popisují jednotlivé činnosti a určují základní povinnosti v oblasti prevence rizik. Tyto směrnice byly vytvořeny na základě analýzy rizik, vyhotovené při uvedení budovy C do provozu. Všechny tyto směrnice a dokumenty poskytují kompletní přehled o veškeré činnosti na jednotlivých úsecích organizace a slouží jak k seznámení nově příchozích zaměstnanců s otázkami provozu, tak k případné korekci činností v průběhu období. Zaměstnanci jsou s touto dokumentací seznámeni při nástupu do zaměstnání, ale je k dispozici v tištěné podobě u provozního technika, nebo dostupná na serveru organizace. Tato dokumentace byla vytvořena ve spolupráci managementu organizace, lékaře a OZO smluvně vázanými na organizaci. Tato dokumentace tvoří páteř v činnosti bezpečnosti a ochrany zdraví organizace SENIOR Otrokovice. Směrnice se v některých momentech prolínají a poukazují tímto na určitou provázanost BOZP ve všech úsecích pracovní činnosti organizace. Tyto směrnice jsou následující:

- Evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu popisuje postup při vzniku pracovního úrazu. Definuje pracovní úraz vzhledem k poškození zdraví nebo smrti zaměstnance na smrtelné, s hospitalizací a ostatní. Určuje povinnosti zaměstnavatele, zaměstnance při pracovních úrazech a nemocech s povolání. Ukládá vedení knihy úrazů, záznamu o úrazu, ohlášení pracovního úrazu a zasílání záznamu o něm. Dále se zabývá i formou odškodnění takového úrazu.
- Pracovně lékařské služby jsou zdravotní služby preventivní, jejichž součástí je hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví, provádění preventivních prohlídek a hodnocení zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci. Dále směrnice určuje, jaké povinnosti má zaměstnavatel a zaměstnanec vzhledem k lékaři provádějící úkony v pracovně lékařských vztazích. Organizace SENIOR Otrokovice má s lékařem uzavřenou smlouvu o plnění pracovně lékařských vztazích.
- Organizační zajištění BOZP popisují pravidla pro řízení bezpečnosti práce a technických zařízení. Je zde popsána organizační struktura organizace s definicí povinností zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců a rozdělení dílčích odpovědností. Dále se zabývá specifikací seznamů prací a pracovišť, určuje množství a periodicitu školení v BOZP.

- Nakládání s chemickými látkami a chemickými směsmi popisuje funkci bezpečnostních listů, registrace, balení, obsah a značení chemických látek. Každý zaměstnanec pracující s těmito látkami musí být seznámen se svými povinnostmi a odpovědností s nakládáním s chemickou látkou. Musí znát význam označení na obalech látek a nutná opatření související s manipulací látek. Předpis se zabývá dále povinnostmi s nakládáním odpadů vzniklých při používání chemických látek.
- Poskytování první pomoci, lékárničky a jejich vybavení je předpis stanovující jednotná pravidla pro poskytování první pomoci v organizaci. Mimo organizace první pomoci se zabývá způsobem hlášení mimořádné události, specifikací možných zranění a související dokumentace dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.
- Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků definuje povinnosti zaměstnavatele a zaměstnance o používání OOPP. Obsahuje popis formy nakupování OOPP, dále plánování, evidenci a skladování zásob. Samostatnou kapitolou je zde používání, ztráta a svévolné ničení OOPP, dále kontrola, čištění, opravy desinfekce OOPP. Při ukončení pracovního poměru, je též nutné vrácení, či vyřazení a likvidace OOPP.
- Požadavky na bezpečný provoz a používání strojů se věnuje popisu práce zejména pomocí dílenského nářadí, které používá většinou úsek údržby. Dále povinnostmi při manipulaci s plyny, hořlavinami, kyselinami, rozpouštědly, či prostředky k hubení škůdců a plevelů. Dále podává podrobný popis o práci na rovině, ve výškách či prohlubních. Důležitým bodem je zde popis při používání žebříků a schůdků. S těmito nástroji se lze potkat napříč všemi úseky organizace.
- Manipulace s břemeny je velmi důležitou kapitolou pro BOZP. Týká se zejména pracovníků v sociálních službách a zdravotních sester, které jsou nuceny mnohdy manipulovat s uživateli. V této směrnici je detailní popis této činnosti s nákresy jednotlivých manipulací, ať se jedná o péči na lůžku pacienta, nebo například pádu na podlahu. S manipulací s uživateli jsou dále zaměstnanci seznamováni při praktických školení.
- Výchova k bezpečné práci zaměstnanců je směrnice určující další profesní rozvoj zaměstnance. Každý zaměstnanec musí být důkladně proškolen již před nástupem na své pracoviště. Od zaškolení je vedena dokumentace, která se zakládá na personálním oddělení. Dále zaměstnanci prochází řadou provozních školení v průběhu

roku. Směrnice ukládá zaměstnanci povinnost účastnit se těchto školení a vysvětluje jejich podstatu.

- Kontrolní činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je kapitola ne příliš oblíbená u řadových zaměstnanců. O stavu BOZP na pracovištích by měli znát veškeré informace zejména vedoucí pracovníci. Zaměstnanci jsou povinni svého vedoucího o všech neshodách BOZP informovat. I tak je nutná občasná kontrola pracoviště, stavu a funkčnosti zařízení, dodržování pracovních postupů, používání OOPP či kontroly na alkohol a jiné návykové látky. Kontrolní činnost, ukázkou knihy kontrol a další požadavky popisuje tato směrnice.
- Pracovní podmínky zaměstnankyň upravuje pracovní podmínky pro těhotné zaměstnankyně, kojící zaměstnankyně, a matkám do konce devátého měsíce po porodu a o pracích na pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům. Dále o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci tyto práce konat. Tato směrnice je v souladu s vyhláškou 180/ 2015 Sb.
- Správná technika dezinfekce rukou je dokument zařazený do základních směrnic BOZP. V zařízení sociálních služeb je obzvlášť důležitá hygiena z důvodů možnosti přenášení nebezpečných nemocí a nákaz. Dezinfekce rukou je proto velmi důležitým bodem v oblasti BOZP. Správná technika mytí rukou je základ před zahájením a po ukončení mnoha činností v organizaci. Směrnice popisuje jak tuto techniku, tak vhodné přípravky použitelné při dezinfekci.
- Prevence virové hepatitidy odkazuje na velice závažnou problematiku ve všech zdravotnických zařízeních. Jednou z možných nákaz v zařízení je virová hepatitida všech typů a to z důvodu neznalosti sociálních podmínek nově nastupujícího uživatele pro organizaci. Proto kromě používání OOPP na pracovišti, dezinfekce a dalších úkonů je vhodné i zaměstnance očkovat proti těmto onemocněním. O možnostech preventivních opatření, očkování a imunizace se zabývá směrnice prevence virové hepatitidy.
- Methicillin resistant staphylococcus aureus (dále jen „MRSA“) je dokument zpracovaný na téma prevence vůči stafylokokové infekci. Jde o bakterii přenášenou na kůži či v nose zdravých lidí. Tyto bakterie mohou způsobit řadu vážných infekcí. V této směrnici jsou popsána režimová opatření účinná k zabránění šíření se této in-

fekce, jako například hygiena, ošetření ran a možnostem vyhnout se styku s kontaminovaným materiálem.

- Provádění úklidu, čištění a údržby komunikací je směrnice popisující zásady napomáhajícím bezproblémovému pohybu po všech vnitřních komunikacích organizace. Pro bezpečnou přepravu osob v areálu je důležité, aby všechny komunikace byly čisté a v bezvadném technickém stavu. Jedná se jak o vnitřní prostory, tak i chodníky a travnaté plochy patřící organizaci. Směrnice pojednává o zásadách těchto prací, periodicitě a smluvních podmínkách se třetí stranou vykonávající některé z těchto činností.
- Provozování autodopravy popisuje veškeré zásady týkající se přepravy osob a materiálu a dalšího užívání motorových vozidel. Organizace SENIOR Otrokovice p.o. vlastní několik automobilů využívaných pro své potřeby. V tomto dokumentu jsou popsány podmínky provozování této činnosti, související dokumentace, zásady hospodaření s vozidly, garážování a parkování vozidel, vedení dokumentace a rovněž pojednává o odborné a zdravotní způsobilosti řidičů. Důležitou kapitolou je zde popis činnosti při dopravní nehodě zaměstnance.
- Řád preventivní údržby elektrických zařízení je směrnice, na kterou se bere obzvlášť důraz. Ve všech úsecích organizace se pracuje s elektrickými přístroji, u kterých je nutné provádět pravidelné revize dle vyhlášky č. 50/1978 Sb. Rovněž spotřebiče uživatelů je nutno tyto revidovat a zaměstnanci organizace mají za úkol sledovat a hodnotit technický stav těchto spotřebičů a v případě pochyb nahlásit vedoucímu provozního úseku. O veškeré činnosti související s provozem elektrospotřebičů pojednává tato interní směrnice.
- Směrnice o opatřeních zaměstnavatele před škodami působenými alkoholem nebo návykovými látkami se zabývá opatřeními, která jsou v organizaci důrazně kontrolována. Jedním z důležitých opatření pro dodržování BOZP na pracovišti je preventivní zkouška na přítomnost alkoholu u zaměstnanců. Provádí se buď z preventivních důvodů, při podezření na požití alkoholu a při pracovním úrazu. V této dokumentaci je popsán jak detailní postup pro prováděnou kontrolu, tak zákonné podmínky a ukázka záznamu o provedené orientační dechové zkoušce.
- Provozování výtahů určuje pravidla pro užívání zdvihacích zařízení organizace. Obě budovy jsou vybaveny výtahy, sloužícími jednak k přepravě uživatelů, tak do-

pravě stravy, prádla, případně k evakuaci osob při vyhlášeném poplachu. V této směrnici je popsána činnost, která je nutná pro provozování výtahů z hlediska zákonů, dále servisní práce a kontrolní činnost prováděná organizací. Veškerá dokumentace související s provozem výtahů je uložena u provozního technika a slouží jak pro servisní činnost, tak v případech kontroly nadřízených orgánů.

- Provozní řád prádelny popisuje počet prádelenských strojů, jejich činnost, zásady pro manipulaci s prádlem, technologii praní, provozní podmínky a další obecné zásady. Dále je zde popsán systém třídění prádla dle uživatelů a zaměstnanců organizace, doby sběru a výdeje prádla, možnosti oprav či vyřazení prádla. Část dokumentace je věnována dezinfekčnímu programu prádelny (obrázek 6).

Obrázek 6 Prádelenský provoz v zařízení SENIOR Otrokovice [zdroj: vlastní]

9 ANALÝZA RIZIK OHROŽUJÍCÍCH BEZPEČNOST A ZDRAVÍ ZAMĚSTNANCŮ

V době nového otevření budovy C byla zpracována podrobná analýza rizik za použití profesionální metody Riscon. Analýza Rizik se svou působností vztahuje na obě budovy organizace. Metoda Riscon využívá profesionálního softwaru pro identifikaci, hodnocení a řízení rizik. Tuto analýzu vyhotovila OZO ve spolupráci s tehdejšími managementem organizace. Dle zjištěných skutečností byly na obou budovách pravidelně v ročních intervalech prováděny prověrky BOZP, které ovšem neměly velký vliv na aktualizaci původní analýzy rizik. Je tak možné, že některé skutečnosti se od doby vzniku analýzy změnilly a proto bude při tvorbě této práce vyhotovena analýza nová a to na zdravotní úsek. Platná analýza od firmy Riscon se stane odrazovým můstkem pro vyhotovení nové a to jednoduchou polokvantitativní metody (dále jen „PNH“). Prvotním úkolem před samotnou analýzou však bude samotná rizika vyhledat. Toto bude provedeno na základě vnitropodnikové dokumentace a brainstormingu zaměstnanců na základě provedených check-listů. Výsledná analýza PNH bude dále sloužit k ošetření případných rizik.

9.1 Postup při vyhledávání rizik na pracovišti

Při vyhledávání samotných rizik jde o identifikování nebezpečných činitelů a zdrojů ohrožení a dále o odhadování možného rizika. Při tomto procesu dochází k určitému porovnání ideálního stavu prostředí se stavem reálným. Uskutečňuje se pomocí pozorování daného prostředí, určení pracovních úkonů, zjišťování skutečných pracovních postupů. Cílem je vyhledat všechny negativní faktory, které mají vliv na vykonávanou práci či prostředí, nebo mohou zapříčinit vychýlení z běžného stavu a narušit tím bezpečnost práce. Vliv na toto vychýlení mohou mít lidé, stroje, duševní a fyzický stav pracovníků, fyzikální faktory či další neurčité množství podnětů. Úkolem vyhledávání rizik je odhadnout co nejvíce těchto možných skutečností, upozornit na ně a zahrnout do analýzy rizik. Tato rizika je nutné zpracovat na dané pracoviště. I když existuje značné množství databází rizik, každé pracoviště má svá specifika a z těchto databází lze pouze vycházet. Dalším vodítkem při vyhledávání rizik by měly být osobní zkušenosti zaměstnanců a pracovníků vyskytujících se na přezkoumávaném úseku.

Vyhledávání rizik je třeba podřídít i interakci mezi pracovištěm a lidským činitelem, především závislost bezpečnostního systému na nutnosti dostat přesnou a přesně zpracovanou

informaci, závislost na znalostech a schopnostech zaměstnanců, závislost na normách chování, závislost správné reakce na měnící se podmínky, na dobré komunikaci a vhodných instrukcích, dále vliv rozumně předvídatelných odchylek od bezpečných pracovních postupů, vhodnost osobních ochranných pracovních prostředků, nedostatečná motivace k BOZP, ergonomické faktory. Z psychologických faktorů by neměly být opomenuty obtížnost práce (intenzita, monotónnost), dimenze pracovního prostoru (například práce o samotě, klaustrofobie), konflikty mezi zaměstnanci, vysoké požadavky, nízká kontrola práce a reakce, v případě nepředvídaných událostí.[16]

9.1.1 Pracovní prostředí zdravotního úseku

Z důvodů velikosti celého zařízení SENIOR Otrokovice a rozsahu této práce není možné provést analýzu rizik pro všechna pracoviště. Proto bylo vybráno pouze jedno pracovní prostředí a to zdravotní úsek, který nejlépe vystihuje činnost celé organizace.

V jednotlivých patrech obou zařízení jsou malé bytové jednotky určené většinou pro jednoho až dva uživatele. Tyto pokoje se skládají z ložnice a sociálního zařízení. Na jednotlivých patrech jsou dále sociální zařízení pro návštěvy, kanceláře, ordinace, pracoviště pečovatelek, sesterny a jednotlivě i knihovny, klubovny, jídelny a různé sklady sloužící personálu. Veškeré pracovní prostředí je zařízení velmi účelně, nicméně tak, aby vyhovovalo co nejvíce bezpečnostním a požárním předpisům. Uživatelé mají od svých pokojů vlastní klíče a vstup personálu se řídí interními směrnici organizace. Na tomto úseku se kromě pracovníků v sociálních službách, neboli pečovatelek a pracovníků úklidu pohybují většinou zdravotní sestry. Jejich činnost se do určité míry kryje s pracovníky v sociálních službách. Veškerá obsazenost personálu během pracovní doby je dána harmonogramy a zdravotnický personál pracuje ve dvou směnách, denní a noční.

9.1.2 Pracovní činnost zdravotnického personálu

Práce zdravotních sester je velmi kvalifikovaná a v zařízení domova pro seniory naprosto nezbytná. Zdravotní stav uživatelů vzhledem k jejich pokročilému věku je mnohdy dosti komplikovaný. Při běžných zdravotních problémech jsou na zařízení i speciální oddělení pro uživatele s Alzheimerovou chorobou, která je pro činnost zdravotnického a obslužného personálu dosti specifická. Zdravotnický personál má za úkol komunikovat s ošetřujícím lékařem, uživatelem a rodinnými příslušníky a na základě dokumentů vydaných lékařem podávat stanovené léky. Tuto činnost provádějí běžně během celé pracovní doby. Veškeré

úkony spojené s léčbou uživatelů evidují do zdravotní dokumentace uživatelů. Kromě běžné zdravotní praxe a administrativní činnosti mnohdy doprovázejí uživatele na vyšetření k lékařům mimo areál organizace, kdy mohou použít služební automobil. Během výkonu své činnosti je mnohdy nutné s uživateli manipulovat a to již z důvodů ošetření, nebo provedení běžné hygieny. K tomuto účelu jsou využívány různé druhy elektrických zvedáků, lůžek či hygienických židlí. Je velmi těžké během vykonávání zdravotnické praxe nenavázat s uživateli bližší kontakt a o to horší je péče o zesnulého, pokud zemře v zařízení organizace. V takovém případě je zesnulý převezený na určené místo na budově C, nebo ponechán na pokoji budovy B do doby příjezdu pohřební služby. Smrt uživatele může mít výrazný vliv na psychiku ošetřujícího personálu.

Kromě tedy ošetřující péče má zdravotnický personál má ještě další úkoly v oblasti hygieny, administrativy, péči o zemřelého, řízení motorového vozidla a dalších navazujících činností, které budou zmíněny v samotné analýze rizik.

9.1.3 Vyhledání rizik a sběr dat

Zahájení vyhledávání rizik při práci předpokládá důkladnou přípravu, neboť je důležité zajistit, aby předmětem vyhledávání rizik byla všechna pracoviště a všechny činnosti včetně činností prováděných mimo pracovní dobu.[16]

Celý proces vyhledávání a sběru dat byl rozdělen do několika částí. Rizika na zdravotnickém úseku byla vyhledána v první fázi při prohlídce pracoviště za pomoci kontrolních listů (dále jen „check-list“).

Ve druhé fázi se k vyhledání rizik použila metoda What-If pomocí kolektivního brainstormingu za účasti 1 zdravotní sestry, 2 pracovníků v sociálních službách, 1 pracovníka provozního úseku a zpracovatele analýzy.

V poslední fázi vyhledávání byla rizika doplněna dle provozní dokumentace a porovnáním s údaji personálního oddělení o pracovních úrazech daného úseku.

Komise složená z personálu organizace byla vytvořena pouze zkušenými pracovníky, lze považovat výsledky tohoto vyhledávání za adekvátní účelům této práce.

9.1.4 Kontrolní list

Check-list je jednoduchý dokument (tabulka 1), podle kterého je kontrolován aktuální stav pracovního prostředí, postupu práce, hygienických podmínek, fyzikálních podmínek a dal-

ších faktorů, které mohou mít vliv na vykonávanou činnost. Tento seznam je nutno připravit před nadcházejícím procesem vyhledávání rizik a to v co nejširším měřítku tak, aby se při prohlídce pracoviště projevilo co největší množství neshod a bylo tak možno s rizikovými faktory dále pracovat bez toho aniž by na ně bylo zapomenuto. Kontrolní list nelze sestavit zcela obecně, i když určité náležitosti tohoto dokumentu se běžně projevují na všech pracovištích. Například světelné podmínky, funkčnost elektrických zařízení podobně. Snahou je ovšem zachytit i méně běžná rizika, která se stanou podkladem pro následující brainstorming a metodu What-If. Pro prvotní identifikaci rizik byl vytvořen příložený kontrolní list na míru zdravotnímu úseku.

Pracoviště na zdravotním úseku bylo monitorováno a kontrolováno dle Check-listů ve spolupráci vrchní sestry a zpracovatele analýzy. Výsledky byly použity jako základ pro společný brainstorming, při kterém byly definovány jednotlivé činnosti spojené s ošetrovatelskou péčí na zdravotním úseku. Jde zejména o tyto činnosti:

- Odběr biologického materiálu.
- Pečovatelská a ošetrovatelská péče.
- Fyzioterapie.
- Manipulace s kontaminovaným materiálem.
- Péče o zemřelého.
- Obsluha výtahů.
- Administrativní činnost.
- Používání žebříků a schůdků.
- Výdej stravy.

Všechny tyto činnosti skrývají jistá rizika. Jaké by tyto činnosti mohly mít důsledky, odpoví metoda What-if. Každý z účastníků brainstormingu vnímá nebezpečí jinak a to na základě osobního pohledu, zkušeností, věku a dalších faktorů. Z toho důvodu je vypovídající schopnost celého procesu o to vyšší, čím vyšší je i počet zúčastněných osob.

V tabulce 1 je vyobrazení Check-listu použitého při prvotní identifikaci rizik zdravotního úseku. Na zadané otázky existuje pouze kladná, či záporná odpověď. Tento Check-list je odrazovým můstkem pro následující metody identifikace a hodnocení rizik.

Tabulka 1 Check-list [vlastní vypracování]

Check-list pro vyhledání rizik při práci, zdravotní úsek			
č.	Stručný popis hodnocené činnosti	ano	ne
1.	Je na pracovišti vhodně umístěný nábytek a zařízení?		
2.	Je zařízení a nábytek dostačující pro výkon činnosti?		
3.	Je zařízení na pracovišti kontrolováno?		
4.	Mají povrchy na pracovišti vhodné plochy?		
5.	Je pracoviště dostatečně osvětleno?		
5.	Jsou na pracovišti zajištěny vhodné klimatické podmínky?		
6.	Nedochází při výkonu činnosti ke křížení s činnostmi jiných úseků?		
7.	Nedochází při výkonu činnosti ke konfliktům s ostatními zaměstnanci?		
8.	Nedochází při výkonu činnosti ke konfliktům s uživateli?		
9.	Nedochází při výkonu činnosti ke konfliktům s rodinnými příslušníky?		
10.	Je na pracovišti vhodné místo k odpočinku?		
11.	Nedochází při výkonu činnosti ke kontaktu s nebezpečnými látkami?		
12.	Nedochází při výkonu činnosti ke kontaktu s odpady?		
13.	Nedochází při práci k nadměrné fyzické zátěži?		
14.	Nedochází při práci k extrémnímu opakování pohybů		
15.	Jsou instalovaná elektrická zařízení bezpečná?		
16.	Nenacházejí se na pracovišti překážky bránící činnosti?		
16.	Mají obrazovky na PC dostatečný kontrast?		
17.	Nedochází na obrazovkách k odleskům a oslnění?		
18.	Jsou dostatečně označeny únikové cesty?		
19.	Znáte veškeré požadavky pro evakuaci osob?		
20.	Ovládáte plně veškerá vámi ovládaná zařízení?		
21.	Máte k dispozici návody k použití?		
22.	Je pracoviště vybaveno pro případ požáru nebo jiné neobvyklé situace?		
23.	Jste dostatečně proškolení v požadavcích k výkonu své profese?		
24.	Není na pracovišti příliš obtěžující hluk?		
25.	Cítíte nějaká ohrožení při obsluze služebního vozu?		
26.	Zvládáte psychicky péči o zemřelého?		
27.	Zvládáte psychicky celkovou práci?		
28.	Máte dostatečné hygienické podmínky?		
29.	Účastníte se zdravotních prohlídek?		
30.	Pocitujete dostatečnou podporu ze strany zaměstnavatele?		

9.2 Analýza rizik metodou What-if

Po důsledné identifikaci rizik dochází k dalšímu kroku, kdy je nutno zamýšlet se nad důsledky, které mohou nastat, pokud dojde k iniciaci rizikové události. Analýza What-if (tabulka 2) dokáže na tyto otázky podat odpovědi. Český tato metoda znamená co-když? Při této metodě dochází k otevřenému rozhovoru skupiny zainteresovaných pracovníků, kteří v průběhu diskuze přichází na nové skutečnosti, které mohou ovlivnit pracovní proces. Není vždy nutné, aby každý byl odborníkem na dané téma, jelikož i z laického pohledu je mnohdy možné přijít na závažné situace, které odborník již nemusí vidět. Skupina se zamyslí nad pracovním procesem a přemýšlí, jaká negativní situace může nastat. Úkolem této metody je přijít na co nejvíce negativních skutečností, které z pracovního procesu vycházejí a následně tyto skutečnosti důkladně analyzovat a následně ihned ošetřit.

Tabulka 2 Identifikace rizik metodou What-if [vlastní vypracování]

Co se stane, když...	Odhad možných následků	Zdroj rizika	Bezpečnostní opatření
Kontakt s jehlou injekční stříkačky či jiným ostrým předmětem	Ohrožení zdraví zaměstnance, infekční onemocnění, dlouhodobá pracovní neschopnost	Nepozornost, nedodržení zásad BOZP	Používání OOPP, ukládání použitých jehel do speciální nádoby
Uklouznutí či upadnutí	Ohrožení zdraví zaměstnance, ohrožení zdraví uživatele	Mokrá či znečištěná podlaha, nepořádek na pracovišti, nevhodná pracovní obuv, vliv alkoholu či návykových látek	Udržování čistoty a suché podlahy, udržování pořádku na pracovišti, používání vhodných OOPP, provádění kontrol na alkohol a návykové látky
Zásah elektrickým proudem	Ohrožení zdraví zaměstnance, zdraví uživatele, popáleniny, smrt	Poškozené elektrospotřebiče či elektroinstalace, nedodržení zásad BOZP	Pravidelné revize elektrických spotřebičů, zabránění neodborných zásahů do spotřebičů, vypnutí spotřebičů po ukončení užívání, okamžitě hlášení veškerých závad

Tabulka 2 Identifikace rizik metodou What-if (pokračování)

Co se stane, když...	Odhad možných následků	Zdroj rizika	Bezpečnostní opatření
Uvznutí osoby ve výtahu	Psychické trauma, neposkytnutí akutní péče uživateli	Závada výtahu	Provádění pravidelných prohlídek, školení personálu pro vyproštění výtahu, znalost postupu při uvznutí ve výtahu
Napadení druhou osobou	Zranění zaměstnance	Uživatel organizace, rodinný příslušník uživatele, cizí návštěvník	Školení na zvládnutí krizových situací, prověřování cizích osob, přivolání dalšího zaměstnance při jakémkoliv podezření
Prasknutí hadice vodovodu	Vytopení místnosti, zatečení do elektroinstalace	Hadičky k vodovodním bateriím a WC	Pravidelná kontrola technického stavu, přístup k uzávěrům vody, přístup k vysavači na vodu
Kontaminace biologickým materiálem	Ohrožení zdraví zaměstnance, poškození OOPP	Nedodržení BOZP, nepozornost	Používání OOPP, okamžité odstraňování biologického materiálu z pracoviště, provádění úklidu
Manipulaci s uživatelem	Poškození zdraví zaměstnance, poškození zdraví uživatele, škody na technickém zařízení	Nedodržení BOZP a pracovních postupů, závada na zdvihacím zařízení	Použití vhodných nezávadných zdvihacích zařízení, provádění manipulace pomocí více osob, školení v oblasti manipulace
Požár na pracovišti	Poškození zdraví všech přítomných osob, velké majetkové škody, smrt	Nedodržení zásad BOZP, kouření na pokoji uživatelů, závada na elektroinstalaci	Zákaz používání otevřeného ohně ve všech prostorách, pravidelné revize elektrických zařízení
Vyřazení funkce elektronického komunikačního systému mezi sestrou a pacientem	Ohrožení zdraví a života uživatele	Špatné zacházení se zařízením, špatný technický stav zařízení, nedostatečná kapacita záložních baterií	Poučení o užívání zařízení, kontroly technického stavu zařízení
Záměna léčiv, ztráta léčiv	Ohrožení zdraví uživatele	Nedodržování BOZP, nepozornost	Zabezpečení prostor proti vniknutí cizích osob, vedení evidence léčiv, uzamykání léčiv

Tabulka 2 zobrazuje rizika, která vzešla z brainstormingu a byla zpracována pomocí metody What-if. Bezpečnostní opatření, potřebná k eliminaci těchto rizik jsou v drtivé většině popsána v interních směrnicích organizace. Nutné je především dodržování BOZP a užití OOPP ve všech případech vykonávaných činností. Dozor a kontroly v dodržování BOZP je v kompetenci vedoucích pracovníků, kteří při pochybách komunikují s vedoucím provozního úseku, případně s OZO.

Na základě metody What-if bylo vedení organizace SENIOR Otrokovice doporučeno zaměřit se na výsledná rizika při pravidelných prověrkách BOZP, která jsou dle zákona prováděna v termínech 1 x ročně. Dále bylo doporučeno vedoucím pracovníkům ve všech pracovních úsecích, aby prováděli kontroly na dodržování BOZP. S pracovníci organizace, která má v pracovní náplni tvoření metodiky pro zaměstnance organizace bylo dohodnuto, že při následujícím termínu interních školení bude do výuky zařazeno i školení o odvrácení kolizních situací s uživateli a návštěvníky organizace.

10 HODNOCENÍ RIZIK PŘI PRÁCI

Smyslem hodnocení rizik je použít veškeré získané informace o rizicích, následně je analyzovat z pohledu míry jejich rizikovosti pomocí některé z ověřených metod a následně učinit opatření k jejich ošetření. Takových metod existuje celá řada. V této práci bude použita jednoduchá polokvantitativní metoda.

PNH je velice jednoduchá, ale účinná metoda, díky které se vyhodnocuje příslušné riziko ve třech jeho složkách s ohledem na pravděpodobnost vzniku (dále jen „P“), možné následky ohrožení (dále jen „N“) a názor hodnotitelů (dále jen „H“).

Odhad (**P**), se kterou může nebezpečí opravdu nastat, je stanoven dle stupnice odhadu pravděpodobnosti sestupně číslem **od 1 do 5**, kde je zjednodušeně zahrnuta míra a úroveň kritérií jednotlivých nebezpečí a ohrožení. Pro přehled je vytvořena tabulka, kde v levém sloupci bude slovy kvantifikováno, jak je pravděpodobnost vzniku vnímána a v pravém sloupci číselné hodnocení této pravděpodobnosti.

Tabulka 3 Pravděpodobnost vzniku [17]

Slovní hodnocení pravděpodobnosti vzniku rizika	Číselné hodnocení
Nahodilá	1
Nepravděpodobná	2
Pravděpodobná	3
Velmi pravděpodobná	4
Trvalá	5

Rovněž pro stanovení (**N**), tedy závažnosti nebezpečí, je stanovena stupnice **od 1 do 5**. Ve vytvořené tabulce budou opět následky ohrožení slovně kvantifikovány v levém sloupci, v pravém stanovena číselná hodnota.

Tabulka 4 Možné následky ohrožení [17]

Následky ohrožení	Číselné hodnocení
Poškození zdraví bez pracovní neschopnosti	1
Absenční úraz (s pracovní neschopností)	2
Vážnější úraz vyžadující hospitalizaci	3
Těžký úraz s trvalými následky	4
Smrtelný úraz	5

Poslední položkou je hodnota (**H**), tedy například počet ohrožených osob, čas působení ohrožení, stáří a technický stav technologických zařízení, objektu apod. Úroveň údržby, kumulace rizik, dynamičnost rizika, možnost zajištění první pomoci, vliv pracovního systému, pracovního prostředí a pracovních podmínek, psychosociální rizikové faktory, případně i další vlivy. Ve vytvořené tabulce bude opět názor hodnotitelů v levém sloupci slovně kvantifikován a v pravém číselně od **1 do 5**.

Tabulka 5 Názor hodnotitelů [17]

Vliv na míru ohrožení	Číselné hodnocení
Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení	1
Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení	2
Větší vliv na míru nebezpečí a ohrožení	3
Velký a významný vliv na míru ohrožení a nebezpečí	4
Více významných vlivů na závažnost a následky ohrožení	5

Po zadání veškerých hodnot a slovní kvantifikace do tabulek může být přistoupeno k samotnému výpočtu výsledné míry rizika a to za pomoci vzorce $R = P \times N \times H$. Výsledkem bude číselná hodnota od 1 do 125. Tuto hodnotu porovnáme s hodnotami uvedenými v následující tabulce, kde zjistíme, o jak závažné riziko se jedná.

Tabulka 6 Celkové hodnocení rizika [17]

Rizikový stupeň	R	Míra rizika
I.	>100	Nepřijatelné riziko
II.	51-100	Nežádoucí riziko
III.	11-50	Mírné riziko
IV.	3-10	Akceptovatelné riziko
V.	<3	Bezvýznamné riziko

Po stanovení míry rizika již následuje poslední krok, kdy je nutné na základě přijatelnosti rizika učinit následná opatření k jejich ošetření. Běžně lze rizika buď ošetřit, snížit či minimalizovat, ukončit celý pracovní proces, přenést rizika na druhou osobu (například pojištění), nebo tato rizika prostě přijmout. V případě metody PNH postupujeme tak, že rizika **bezvýznamná** dále neřešíme. U Rizik **akceptovatelných** je nutné zvážit náklady na řešení. Pokud se nepodaří učinit opatření technická, je třeba zavést opatření alespoň organizač-

ní. Rizika **mírná** je již nutno ošetřit, ale není nutno okamžitě ukončit provoz rizikové činnosti. Tato ošetření je třeba učinit v co nekratším časovém období. Při **nežádoucím** riziku je nutno urychleně provést potřebné kroky k okamžitému snížení rizika na přijatelnou mez. Na tuto činnost musí být uvolněny potřebné zdroje. V případě **nepřijatelného** rizika je nutno okamžitě ukončit veškerou pracovní činnost spojenou s tímto rizikem, riziko úplně odstranit. Do doby odstranění není možné v činnosti pokračovat.

10.1 Hodnocení rizik zdravotního úseku

SENIOR Otrokovice je organizace, která svou velikostí patří mezi největší poskytovatele sociálních služeb v kraji. Vzhledem k velikosti poskytovaných služeb bude tedy provedeno hodnocení rizik pouze u zdravotního úseku a to na činnosti v přímé návaznosti na tento úsek. Tyto činnosti se mnohdy prolínají s činnostmi ostatních úseků, leč míra jejich rizikovosti může být různá. Při odběru biologického materiálu, jako je například krve, byla identifikována dvě možná rizika (tabulka 7). Tabulka poukazuje na možná nebezpečí, která při této činnosti hrozí. Kontakt s tímto materiálem a byl zařazen do skupiny V. Je to riziko bezvýznamné a není tedy nutné přistoupit k žádným mimořádným opatřením. Může však dojít ke kontaktu zejména s injekční jehlou, což bylo zařazeno do skupiny III, tedy mírné riziko. Důležité je zde opět používání OOPP a být obzvlášť opatrný při manipulaci s použitými jehlami. Dle dokumentace organizace jde o jeden z nejběžnějších pracovních úrazů na zdravotním úseku. Na zvýšenou opatrnost při odběru biologického materiálu jsou zaměstnanci průběžně upozorňováni.

Tabulka 7 Odběr biologického materiálu [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Kontakt s nebezpečnými biologickými činiteli	1	1	2	2	Používání OOPP, okamžité odstraňování biologického materiálu
Kontakt s ostrým předmětem	2	2	3	12	Používání OOPP, ukládání použitých injekčních jehel do speciální nádoby

Následující tabulka (tabulka 8) hodnotí rizika spojená s běžnou pečovatelskou činností. Tato pracoviště mají ustálený pořádek nábytku a zařízení, proto riziko nevhodně uspořádaného pracoviště spadá pouze do V. kategorie a je hodnoceno jako bezvýznamné. Uklouz-

nutí a upadnutí, a fyzická zátěž byla vyhodnocena jako akceptovatelná a spadají do IV. kategorie. K minimalizaci rizik postačí dostatečná pozornost a dodržování přestávek. Při manipulaci s osobou a při napadení druhou osobou již může dojít k určitým zdravotním problémům, výsledná míra rizika je řadí do III. skupiny. Manipulace s uživateli je podrobně popsána ve vnitřní metodice práce s uživateli. Méně pozornosti je však věnováno již napadení třetí osobou. Vzhledem k fyzické síle uživatelů zde není riziko tak velké, jako napadení od osoby cizí. Může se jednat například o rodinného příslušníka. Organizaci bylo doporučeno školení na toto téma. Jako riziko mírné byla vyhodnocena i psychická zátěž personálu. Riziko hrozí při citové vazbě na uživatele. V případě smrti takového uživatele může dojít i traumatickému stavu ošetřujícího. Rovněž pro tyto případy bylo organizaci doporučeno uspořádání odborného školení.

Tabulka 8 Pečovatelská a ošetrovatelská péče [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Nevhodně uspořádané pracoviště	1	2	1	2	Zamezení zbytečné manipulace s nábytkem, vhodně zvolené osvětlení, dodržování pořádku na pracovišti
Fyzická zátěž	2	2	2	8	Dodržování bezpečnostních přestávek, vymezení místa k odpočinku, dodržování pitného režimu
Manipulace s osobou	3	3	3	27	Používání vhodných pomůcek, dodržování metodiky, přivolání si pomoci personálu
Napadení druhou osobou	1	3	4	12	Mít kontakt s personálem, po návštěvní době nepouštět cizí osoby, klidné a rozvážené jednání
Uklouznutí a upadnutí	1	2	3	6	Dodržování pořádku na pracovišti, mokrou podlahu označit výstražnou cedulí, používání vhodné obuvi
Psychická zátěž	2	2	4	16	Absolvování školení či odborného semináře, nenavazování úzkého kontaktu s uživatelem

Další činností zdravotního úseku je fyzioterapie (tabulka 9). Zde dochází k léčebným úkonům směřujícím k zlepšení pohybových funkcí uživatele. Za tímto účelem jsou často pou-

žívány speciální fyzioterapeutické přístroje v tělocvičnách. Pracoviště si upravuje dle svých potřeb fyzioterapeut a proto je nevhodné uspořádání předmětů riziko bezvýznamné, není nutné je řešit a spadá do skupiny V. Uklouznutí a upadnutí, a kontakt s ostrým předmětem bylo vyhodnoceno jako riziko akceptovatelné, spadá do skupiny IV. a nutná je pouze zvýšená opatrnost. Jelikož při výkonu činnosti však již dochází k přímému kontaktu s uživateli, hrozí riziko fyzické zátěže i riziko při manipulaci. Byly proto tyto dvě činnosti zařazeny do skupiny III. Na pracovišti jsou používány elektropřístroje, které nesou při užívání již velká rizika. Riziko bylo vyhodnoceno jako mírné, ale pouze za předpokladu pravidelné kontroly technického stavu tohoto vybavení. SENIOR Otrokovice dbá na bezvadný stav těchto zařízení, a proto není nutné další doporučení k této problematice. Riziko uklouznutí a upadnutí bylo vyhodnoceno jako akceptovatelné a zařazeno do skupiny IV.

Tabulka 9 Fyzioterapie [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Fyzická zátěž	3	2	2	12	Nepřeceňování vlastních sil, používání vhodných pomůcek, přivlání k pomoci personálu
Manipulace s osobou	3	2	2	12	Používání vhodných pomůcek, dodržování metodiky, přivolání si pomoci personálu
Nevhodně uspořádané pracoviště	1	2	1	2	Zamezení zbytečné manipulace s nábytkem, vhodně zvolené osvětlení, dodržování pořádku na pracovišti
Zásah elektrickým proudem	2	4	4	32	Absolvování školení na používání elektrických zařízení, dodržování revizí elektrospotřebičů a BOZP
Uklouznutí a upadnutí	1	2	3	6	Dodržování pořádku na pracovišti, mokrou podlahu označit výstražnou cedulí, používání vhodné obuvi

V domově pro seniory je velké množství uživatelů se zhoršenou, nebo žádnou možností pohybu. Takoví lidé jsou odkázáni na používání hygienických pomůcek pro vykonání tělesných potřeb a dochází zde k manipulaci s kontaminovaným materiálem (tabulka 10). Použitý kontaminovaný materiál a prádlo se přímo na pokoji třídí do igelitových pytlů. Oblečení se odváží do prádelny a kontaminovaný materiál do místnosti k tomu určené.

Tento materiál následně putuje do spalovny Otrokovice. Při manipulaci může dojít ke kontaktu tímto nebezpečným materiálem, ale to pouze při nedodržení použití OOPP. Toto je ve vlastním zájmu personálu dodržováno, proto riziko bylo vyhodnoceno jako bezvýznamné, ve skupině V. Personál však s dotyčnou osobou musí manipulovat, což vzhledem k obtížnému zdravotnímu stavu není jednoduché. Hrozí riziko zejména namožení bederní páteře. Dle záznamů organizace jde o jedno z běžných zranění při práci. Tato činnost byla vyhodnocena jako mírné riziko, spadá do skupiny III. Při manipulaci je vhodné spolupracovat ve dvou osobách a používat vhodné pracovní techniky. Jak manipulovat s tělesně postiženou osobou je předmětem pravidelných školení organizace. Pro převoz kontaminovaného materiálu je používáno vozíků k tomu určených. Proto fyzická zátěž není vysoká, riziko bylo vyhodnoceno jako akceptovatelné a zařazeno do skupiny IV. Nutné je plnit igelitové pytle pouze do 2/3 obsahu a to z důvodů váhy obsahu. Dále je důležité kontrolovat technický stav vozíků a případné poškození ihned hlásit na úseku údržby.

Tabulka 10 Manipulace s kontaminovaným materiálem [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Kontakt s nebezpečnými biologickými činiteli	1	1	1	1	Používání OOPP
Manipulace s osobou	3	2	2	12	Používání vhodných pomůcek, dodržování metodiky, přivolání si pomoci personálu
Fyzická zátěž	2	2	1	4	Používání manipulačních vozíků na převoz materiálu, pravidelné kontroly zařízení k manipulaci

I když je uživatelům organizace věnována personálem maximální péče, dochází i zde bohužel k úmrtí. Personál zajišťuje základní péči o mrtvého (tabulka 11) do příjezdu pohřební služby. Pokud se tak stane na lůžku, jsou personálem činěny pouze nezbytné hygienické úkony a uživatel je přímo na lůžku odvezen do kaple organizace na budově C, nebo ponechán ve svém pokoji do příjezdu pohřební služby. Ke kontaktu s nebezpečnými biologickými činiteli při dodržení hygienických zásad prakticky nedochází, a proto je riziko řazeno do skupiny IV, akceptovatelná rizika. Manipulace se zesnulým uživatelem je již také úkolem pohřební služby, riziko je řazeno do skupiny V, bezvýznamná rizika. K jistým problé-

mům může dojít při kontaktu s pozůstalými po uživateli. Je zde velmi důležité vcítit se do pocitů pozůstalých a zdržet se jakýchkoliv zbytečných komentářů. V minulosti byly zaznamenány případy, kdy pozůstalí pod vlivem emocí dávali vinu za smrt uživatele personálu a v případě vyhocení situace by mohlo dojít i k fyzickému napadení. Proto byla tato činnost vyhodnocena jako mírná a spadá do skupiny III. V organizaci není tato problematika dostatečně ošetřena a bylo doporučeno školení personálu na jednání při obdobných situacích. Rovněž samotná smrt uživatele může působit velmi negativně na personál. Jedná se zejména o takzvané klíčové pracovníky, což jsou pracovníci v sociálních službách, kteří mají na starost konkrétní osobu. Při dlouhodobé péči o uživatele může dojít k navázání citové vazby a v případě smrti uživatele k psychické zátěži na personál. Ohrožení jsou zejména mladí zaměstnanci bez zkušeností s podobnými situacemi. Jde o mírné riziko spadající do skupiny III. Zaměstnancům byl doporučen odborný seminář.

Tabulka 11 Péče o zemřelého [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Kontakt s nebezpečnými biologickými činiteli	2	1	2	4	Používání OOPP
Fyzická zátěž	1	1	1	1	Zdržení se jakékoliv manipulace, pokud není bezpodmínečně nutná
Napadení druhou osobou	2	3	3	18	Empatické chování a mírné jednání s pozůstalými
Psychická zátěž	4	1	4	16	Absolvování školení či odborného semináře, nenavazování úzkého kontaktu s uživatelem

Obě budovy organizace disponují výtahy. Ty slouží jak dopravě uživatelů, návštěvníků či personálu, tak pomáhají při rozvozu stravy a v případě vyhlášení požárního poplachu jsou připraveny k evakuaci osob. Obsluha výtahu (tabulka 12) sebou také nese jistá rizika. Může dojít ke skřípnutí končetin při zavírání dveří. Ty jsou však proti takovým případům opatřeny čidlem, které v případě odporu zajistí zpětný chod dveří. Riziko tedy bylo vyhodnoceno jako bezvýznamné a zařazeno do skupiny V. Po úklidu výtahů může dojít na mokré podlaze k uklouznutí, nicméně v nedávné době byly výtahy opatřeny protiskluzovým po-

vrchem a toto nebezpečí již nehrozí. Dále při nastupování a vystupování do výtahu může dojít k zakopnutí o práh výtahu. Zde je zapotřebí dodržovat měsíční prohlídky výtahu. V případě závady takové ihned hlásit na autorizovaný servis. Největším nebezpečím u výtahu hrozí při uvíznutí. Takové případy byly na obou budovách zaznamenány. Pracovníci údržby však absolvovali školení na vyproštění osob z výtahů. V nočních hodinách by tuto službu vykonali členové jednotky HZS. Tato rizika tedy byla zařazena do skupiny IV, jsou tedy akceptovatelná. Podmínkou pro správnou funkci výtahů je pravidelná údržba. Tu provádějí servisní firmy v pravidelných intervalech a není zde nutno přistupovat k žádným zvláštním opatřením.

Tabulka 12 Obsluha výtahů [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Skřípnutí končetin do dveří	1	1	1	1	Zvýšená pozornost při používání výtahů, nepřepravování rozměrných předmětů
Uklouznutí na mokré podlaze	2	2	1	5	Přidržování se madel instalovaných ve výtahu, nepoužívání výtahu po úklidu
Zakopnutí o práh výtahu a následný pád	2	2	2	6	Provádění pravidelných bezpečnostních prohlídek bezpečnostních kontrol výtahů
Uvíznutí ve výtahu	3	1	3	9	Seznámení se s použitím nouzového akustického signálu výtahu, provádění bezpečnostních kontrol

Při administrativní činnosti (tabulka 13) hrozí kontakt psacími potřebami potřebnými pro výkon této činnosti. Při dodržení zásad BOZP však toto riziko je bezvýznamné a zařazeno do skupiny V. Další rizika spojené administrativní činností již řadíme do skupiny III, tedy mírná rizika. Na pracovišti může dojít k napadení cizí osobou, zejména rodinnými příslušníky, například při nesouhlasu s léčebnými podmínkami. Toto napadení může být jak fyzické, tak verbální. Pro komunikaci s agresivním návštěvníkem, nebo uživatelem je doporučeno účastnit se speciálních kurzů a seminářů. Jelikož toto téma není v organizaci SENIOR Otrokovice příliš řešeno, doporučuji na základě komunikace s metodičkou organizace zařazení těchto kurzů do vzdělávacího plánu zaměstnance. Administrativní práce může být i velmi psychicky náročná. Na zdravotním úseku se pracuje s léčivý a je tedy

spojeno s velkou mírou zodpovědnosti. Každé pochybení může vést ke komplikacím v léčbě uživatelů. Dalším rizikem při výkonu činnosti může být i zatěžující pracovní poloha a s tím spojená zraková zátěž. Důležité je zde dodržovat pracovní přestávky, kdy si personál může odpočinout jak fyzicky, tak i psychicky. Jelikož na každé budově je k dispozici tělocvična, bylo by vhodné během přestávky zacvičit si na některém z tělocvičných náčiní. U administrativní činnosti zdravotní problémy přichází velmi pomalu, o to však mohou být závažnější. Je proto vhodné jim věnovat patřičnou pozornost.

Tabulka 13 Administrativní činnost [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Kontakt s ostrým předmětem	2	2	2	8	Ukládání psacích a kancelářských potřeb do stojanů a hrotem směřujícím dolů
Napadení druhou osobou	2	2	3	12	Klidné chování, při jednání s agresivní osobou zavolat kolegu, absolvovat školení na dané téma
Psychická zátěž	3	3	3	27	Dodržování pravidelných přestávek, v případě pochyb návštěva specializovaného lékaře
Zatěžující pracovní poloha	3	4	3	36	Dodržování ergonomických zásad na pracovišti, pravidelné přerušení práce spojené s jinou činností
Zraková zátěž	3	3	3	27	Dodržování ergonomických zásad na pracovišti, pravidelné přerušení práce spojené s jinou činností

Použití žebříků či schůdků (tabulka 14) patří mezi pravidelné činnosti na zdravotním úseku. Vzhledem k omezenému prostoru jsou pokoje uživatelů vybaveny vestavěnými skříněmi, kde do nejvyšších pater personál umísťuje inkontinenční pomůcky. Při manipulaci používají často schůdky, a proto hrozí riziko pádu a poškození zdraví personálu. Riziko nesprávně umístěného žebříku bylo zařazeno do skupiny IV. Podmínkou je správné použití žebříku či schůdků. Jelikož jejich užití je omezeno na pokoje uživatelů, nehrozí nerovnost povrchu. Nesprávná montáž, zejména schůdků může vést k pádu a před použitím je nutná vizuální kontrola. Na schůdkách se nesmí natahovat pro předměty, naklánět se. Nášlapný povrch a stupně je nutné udržovat v čistotě. Jakékoliv zjevné poškození je nutné hlásit jako

závadu. Poškozený žebřík či schůdky nesmí být dále používány. Rizika nesprávné montáže, uklouznutí a pádu či poškození byla zařazena do skupiny III, mírná rizika. Riziko přetížení byla vyhodnocena jako bezvýznamná, řadíme do skupiny V. V organizaci SENIOR Otrokovice jsou veškeré žebříky a schůdky 1x ročně revidovány a jejich kontroly dokumentovány. Riziko poškození není příliš velké. Důležité ovšem je při školení personálu opakovat nutnost hlášení veškerých závad provoznímu úseku, nebo svému nadřízenému.

Tabulka 14 Používání žebříků a schůdků [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Nesprávně umístěný žebřík či schůdky	1	3	3	9	Používat pouze na rovných plochách, používat pouze na stabilních plochách
Nesprávně smontovaný žebřík či schůdky	2	3	3	18	Seznámit se s návodem k použití, kontrola montáže před použitím, používat pouze pro svůj účel
Uklouznutí a pád ze žebříků či schůdek	3	3	3	27	Dodržovat OOPP, udržovat žebřík či schůdky v čistém a suchém stavu, nenatahovat se
Poškozený žebřík či schůdky	2	3	3	18	Nepoužívat vadný žebřík či schůdky, provádět pravidelné kontroly provozuschopnosti
Přetížení žebříku či schůdků	1	2	1	2	Žebřík či schůdky označit nejvyšší povolenou nosností, nepřetěžovat tuto povolenou mez

Velké množství uživatelů v domově pro seniory je odkázáno na vydávání stravy. Určitá rizika jsou spojená také s touto činností (tabulka 15). Vzhledem k fyzickému stavu uživatelů je určité riziko spojené s použitím příboru, nicméně bylo vyhodnoceno jako akceptovatelné a spadá do skupiny IV. Další rizika již byla zařazena do skupiny III., tedy jako rizika mírná. Vzhledem k vysokému stupni demence, kterou mnozí uživatelé trpí, může dojít k napadení personálu. Je to bohužel jev, který již byl na zařízení zaznamenán. Následky našťastí nebyly nikdy velké. Je zde důležitý specifický způsob komunikace, kterou se personál učí na odborných seminářích, pořádaných samotnou organizací ve spolupráci s odborníky na toto téma. Samotné podávání stravy dokáže být i velmi stresující, protože na tento úkon je dán časový úsek, který by měl personál splnit a vzhledem k vytíženosti per-

sonálu to mnohdy není jednoduchý úkol. Přesto podávání stravy musí proběhnout v naprostém klidu, aby nedošlo například ke vdechnutí stravy. To sebou nese i psychickou zátěž při podávání stravy. Rizika spojená s psychickým stavem personálu je mnohdy opomíjena. Bohužel jsou známy i případy, kdy se personál podobných zařízení stával pachateli trestné činnosti na uživatelích. Proto je důležité sledovat jakékoliv změny v chování personálu a jakékoliv změny hlásit nadřízenému. Mnohdy pomůže jen krátká dovolená k regeneraci psychického stavu. Důležité je také mít místo na pracovišti, kde si může personál odpočinout a nabrat nové síly. V organizaci SENIOR Otrokovice jsou k tomuto účelu určeny služebny, kde má personál možnost si chvilku sednout, uvařit čaj, nebo káva. V tomto ohledu není nutné žádné další doporučení. Dalším z úkonů při podávání stravy je zatěžující pracovní poloha. Postele u všech uživatelů zařízení jsou elektricky polohovatelné a výškově nastavitelné, což do jisté míry tuto činnost usnadňuje. Přesto zejména bederní svalstvo personálu při podávání stravy trpí. Po výdeji stravy je dobré trochu uvolnit tělo, například protažením a několika drobnými cviky. Jelikož jsou obě budovy zařízení vybaveny tělocvičnami, doporučuji doplnit tyto místnosti i vhodným cvičebním náčiním pro personál a umožnit během pracovní směny malou přestávku, kterou by mohl personál využít k protažení a uvolnění těla. Riziko při podávání stravy hrozí též jako opaření či popálení od horké stravy. Důležité je hlídat teplotu stravy a zejména nápojů. Tyto nápoje podávat až při vychladnutí na požitelnou teplotu. V průběhu činnosti podávání stravy je mnohdy důležité upravovat polohu uživatele a různě s ním manipulovat. Pro tuto činnost je personál vybaven speciálními pomůckami, které pomohou s manipulací. Důležité je také používat naučené úchopy. Ty jsou součástí pravidelných školení personálu. Vhodná technika manipulace s uživateli zabrání zranění personálu. Tato zranění spojená s manipulací osob jsou jedna z nejběžnějších pracovních úrazů v organizaci. Často si vyžadají i delší pracovní neschopnost. Personál je odborně školen, jak manipulovat s ležící osobou. Mnohdy je však uživatel již příliš těžký a jedna osoba nedokáže takového člověka napolohovat. V takovém případě by si měla zavolat na pomoc svého kolegu. Na obou budovách organizace je instalován vnitřní komunikační systém, který takové přivolání kdykoliv umožňuje. Není proto nutné v tomto směru učinit další kroky ke zlepšení stavu.

Tabulka 15 Výdej stravy [vlastní vypracování]

Identifikované nebezpečí	Hodnocení				Bezpečnostní opatření
	P	N	H	R	
Kontakt s ostrým předmětem	2	2	1	5	Zvýšená pozornost při podávání stravy
Napadení druhou osobou	3	2	3	18	Absolvování odborného školení pro jednání s osobami ve stupni demence, pomoc personálu
Psychická zátěž	2	3	2	12	Dodržování pravidelných přestávek, v případě pochyb návštěva specializovaného lékaře
Zatěžující pracovní poloha	3	2	3	18	Polohování uživatele na lůžku, používání pomůcek, protažení a procvičení těla
Kontakt s horkým předmětem	3	2	3	18	Zvýšená opatrnost při podávání stravy, používání speciálních jídelních souprav
Manipulace s osobou	3	3	3	27	Používání vhodných pomůcek pro manipulaci dodržování metodiky, absolvování odborného školní na téma manipulace

10.2 Přehled nejzávažnějších rizik zdravotního úseku

Na zdravotním úseku bylo analyzováno celkem 40 možných rizik v 9 činnostech, které personál běžně vykonává. Některá rizika jsou u činností shodná, nicméně míra rizika může být jiná v závislosti na vykonávané činnosti. Podkladem vyjádření závažnosti rizik se staly výsledky z použité metody PNH, tedy hodnoty součinu pravděpodobnosti vzniku rizika, možných následků ohrožení a názoru hodnotitelů. Výsledná hodnota je srovnána s rizikovým stupněm uvedeným v celkovém hodnocení rizika (tabulka 6). Výsledkem byla zjištěná rizika zařazena do V, IV a III skupiny jako bezvýznamná, akceptovatelná a mírná. Do skupiny II a I, tedy nežádoucí a nepřijatelná nebyly touto metodou zařazena žádná rizika. To hovoří o vysoké míře bezpečnosti na pracovišti zdravotního úseku. Pro větší přehled jsou v následující tabulce (tabulka 16) znázorněna rizika skupiny III, tedy mírná a to sestupně dle výsledné míry vypočítaných metodou PNH. Rizika akceptovatelná a bezvýznamná pro

svůj nízký rizikový stupeň již dále nejsou uváděna. Z tabulky je patrné, že rizika mírná se vyskytují na všech pracovních činnostech a je tedy nutno je ošetřit.

Tabulka 16 Nejzávažnější rizika zdravotního úseku [vlastní vypracování]

Míra rizika	Identifikované nebezpečí	Pracovní činnost
36	Zatěžující pracovní poloha	Administrativní činnost
32	Zásah elektrickým proudem	Fyzioterapie
27	Manipulace s osobou	Pečovatelská a ošetrovatelská péče
27	Psychická zátěž	Administrativní činnost
27	Zraková zátěž	Administrativní činnost
27	Uklouznutí a pád ze žebříku	Používání žebříků a schůdek
27	Manipulace s osobou	Podávání stravy
18	Napadení druhou osobou	Péče o zemřelého
18	Nesprávně smontovaný žebřík	Používání žebříků a schůdek
18	Poškozený žebřík či schůdky	Používání žebříků a schůdek
18	Napadení druhou osobou	Podávání stravy
18	Zatěžující pracovní poloha	Podávání stravy
18	Kontakt s horkým předmětem	Podávání stravy
16	Psychická zátěž	Péče a ošetrovatelská péče
16	Psychická zátěž	Péče o zemřelého
12	Kontakt s ostrým předmětem	Odběr biologického materiálu
12	Napadení druhou osobou	Péče a ošetrovatelská péče
12	Fyzická zátěž	Fyzioterapie
12	Manipulace s osobou	Fyzioterapie
12	Manipulace s osobou	Manipulace s kontamin. materiálem
12	Napadení druhou osobou	Administrativní činnost
12	Psychická zátěž	Podávání stravy

11 STANOVENÍ OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ VZNIKLÝCH RIZIK

Pravděpodobnost vzniku pracovního úrazu na zdravotním úseku v oblasti zdravotnictví či sociálních služeb je podstatně nižší, než například ve výrobě, či průmyslu. Rizika spadající do skupiny „nepřijatelná“ a „nežádoucí“ se zde v podstatě nevyskytují. Nelze říct, že by některá z vykonávaných činností zdravotního úseku byla jednoznačně rizikovější než jiná. Rizikové faktory se navíc jednotlivými činnostmi prolínají. Tato část práce bude zaměřena na stanovení vhodných opatření těch rizik, která byla zařazena do III. skupiny „mírná rizika“. Opatření budou navržena na jednotlivá rizika napříč všem vykonávaným činnostem.

11.1 Návrh přímých opatření k rizikovým činnostem prováděným na zdravotním úseku při péči o uživatele

Z velké části jsou rizika v organizaci SENIOR Otrokovice definována v analýze rizik, která byla vytvořena při zahájení činnosti organizace, a došlo k jejich ošetření. Zaměstnanci jsou na tyto rizika upozorňováni při vstupním školení a následně při pravidelných školení BOZP. Jako nejrizikovější identifikovaná nebezpečí byla tedy stanovena tato:

- **Zatěžující pracovní poloha.** Jde o polohu těla, která se během vykonávané činnosti nemění. Svalstvo je namáháno a může dojít ke zranění při prudkém pohybu. Pokud je práce vykonávána dlouhodobě, může zatěžující pracovní poloha vést i k nemoci z povolání. K zatěžující poloze dochází v administrativní činnosti a dále například při podávání stravy. Vhodnou prevencí je tělesné cvičení. Proto doporučuji během přestávek pracovních směn využít tělocvičny organizace a vhodnými cviky uvolnit namáhané části těla. Dále organizace může využít peněz z vytvářeného Fondu kulturních a sociálních potřeb k nákupu permanentek, které by mohli zaměstnanci využít ke vstupu do sportovních, či rehabilitačních středisek.
- **Zásah elektrickým proudem.** Jde o velmi nebezpečnou formu úrazu, která může vést až ke smrti ohrožené osoby. Nebezpečné jsou zejména obnažené elektrické vodiče na zařízeních. V organizaci jsou velmi důsledně dodržovány kontroly a revize všech elektrospotřebičů a zdravotnického materiálu. Navíc organizace zaměstnává vlastního elektrikáře. Proto riziko zasažení elektrickým proudem je minimalizováno. Nutné je však zaměstnance opakovaně upozorňovat na nebezpečí spojená s používáním elektrospotřebičů. Pro vedoucí všech pracovních úseků v organizaci byla navržena mimořádná kontrola používání těchto elektrospotřebičů.

- **Manipulace s osobou.** Zranění způsobená špatnou manipulací s uživatelem může vést i k dlouhodobým zdravotním problémům, jak dokazují záznamy organizace. K pohmoždění dochází především u zdravotnického a pečovatelského personálu. Tato manipulace je nutná například při krmení uživatelů, pomoci při přemístění z lůžka, hygieně, nebo fyzioterapii. Personál absolvuje na tuto manipulaci školení, dále má k dispozici řadu speciálních pomůcek. Důležité je rovněž přivolání si pomoci druhé osoby při případných potížích se zvládnutím manipulace. Protože případy pracovních úrazů zaměstnanců při manipulaci s uživateli se však opakují, doporučuji zvýšit intenzitu školení v termínech 2 x ročně.
- **Psychická zátěž.** Tento termín je mnohdy velmi podceňovaný, nicméně může mít velmi těžké následky. Vlivem stresu, nebo neovládání svých emocí mohou nastat některým zaměstnancům potíže, které je však dosti složité rozpoznat. Protože však na zdravotním úseku dochází například k aplikaci léků, není možné si dovolit žádné pochybení vlivem psychických potíží. Protože však takto postižená osoba jen nerada přiznává tyto zdravotní problémy, je nutné, aby v případě jakýchkoliv pochyb na ně upozornili kolegové takové osoby. Protože toto téma není v organizaci SENIOR Otrokovice nijak ošetřeno, navrhuji uspořádání odborného semináře pro všechny zaměstnance organizace. Toto téma bylo projednáno se zaměstnankyní organizace, která je zodpovědná za vzdělávací plán zaměstnanců a bude dále projednáváno na pravidelné poradě vedení organizace.
- **Zraková zátěž.** Dlouhodobé sledování monitoru počítače nevede sice k poškození zraku, ale velmi unavuje osobu vykonávající činnost, což může vést k chybování při práci. Velmi důležité je mít kvalitní osvětlení při práci na počítači. Nejvhodnější je světlo přirozené. Někdy tomu však podmínky umístění kanceláře nedovolují. Existují však svítidla se světelným spektrem, které pomáhají zabránit únavě při práci na počítači. Proto bylo organizaci doporučeno zakoupení těchto svítidel a vybavení jimi všech kanceláří organizace.
- **Uklouznutí a pád ze žebříku a špatně smontovaný či poškozený žebřík.** Riziko pádu ze žebříků či schůdek může být ovlivněno mnoha faktory. Zásady bezpečného používání by měly být již součástí nástupního školení zaměstnanců a dále průběžných školení v oblasti BOZP. Dle zjištění se tak v organizaci děje. Každé poškození na žebřících či schůdkách musí být ihned oznámeno, aby nedošlo k následnému poškození zdraví. Dále je nutné dodržovat vedení provozních deníků, kde však lhů-

ta kontrol žebříků a schůdek v organizaci byla stanovena v termínu 1 x ročně. Protože množství těchto pomůcek není v organizaci tak velké, bylo doporučeno vedení těchto kontrol v termínech 2 x ročně.

- **Napadení druhou osobou.** Toto riziko může být jak od uživatele organizace, tak osoby uživatele navštěvujícího, nebo i zcela cizí osoby. Napadení nemusí být pouze fyzické, ale třeba i verbální. Vzhledem ke zdravotnímu stavu uživatelů se tak mnohdy i děje. Je většinou na personálu organizace, jak se s takovou skutečností vypořádá. Problém může nastat při napadení osobou zcela zdravou. Je proto nutné se těmto krizovým situacím v první řadě vyhnout a předcházet jim. Jako řešení proto bylo navrženo školení na téma „Napadení druhou osobou a její prevence“ pro zaměstnance organizace a zařazení do dalšího výukového plánu zaměstnanců.
- **Kontakt s horkým předmětem.** Na zdravotním úseku hrozí toto riziko pouze při výdeji stravy. Ohrožení kromě personálu mohou být navíc i uživatelé. Hrozí opaření při podávání horkých nápojů a to samotným nápojem, či horkým nádobím. Tyto nápoje připravuje personál v kuchyni organizace a dále se rozváží po patrech do jednotlivých pokojů v termoskách, kde je podáván uživatelům. Ti ho dále mají k dispozici po celý den. Opaření proto hrozí v krátké době po přípravě. Nutná je tedy kontrola teploty nápojů před vlastním podáváním. Uživatelům, kteří již nejsou ve stavu dostatečně rozpoznat teplotu podávaných potravin, nebo nádobí, toto musí zajistit personál. Rozvoz stravy je prováděn ve speciálním izotermickém nádobí, které zajistí uchování teploty potravin po dlouhý čas, navíc však jeho stěny brání popálení či opaření. Organizaci bylo doporučeno zakoupit potravinové teploměry vhodné ke kontrole teploty podávané stravy a nápojů.
- **Fyzická zátěž.** Může se zdát, že práce v domově pro seniory nebude příliš náročná. Manipulace s uživateli je však každodenní pracovní činností zdravotního úseku. Navíc na zdravotním úseku probíhá směna v 12 hodinových cyklech. Zdravotní stav uživatelů je mnohdy tak vážný, že personál musí vyvinout značné úsilí při manipulaci, cvičení s uživateli a dalších každodenních činnostech. Důležité je pro personál dodržování pravidelných přestávek pro odpočinek. Neméně důležité je dodržování harmonogramu pracovních směn, aby lidé měli čas nutný k regeneraci. Nejvíce fyzicky náročnou prací zdravotního úseku je fyzioterapie, kde dochází k cvičení s uživateli pro zlepšení jejich pohybových schopností. Tuto práci vykonává

vždy jen 1 zaměstnanec zdravotního úseku. Organizaci bylo doporučeno při fyzioterapii nasazení vždy alespoň 2 zaměstnanců pro zmenšení fyzického napětí.

11.2 Návrh pro zavedení systému managementu kontrol na pracovištích organizace dle certifikované normy

Výsledná míra bezpečnosti na každém pracovišti není jen vizitkou samotných pracovníků, nebo vedoucích pracovníků, ale celého managementu BOZP. Dodržování všech platných předpisů musí být plněno napříč celou organizací od nejvyšších příček vedení až po pomocné profese. Pokud tedy na plánu dodržování BOZP spolupracují všichni zaměstnanci organizace, stává se prostředí bezpečnějším a snižuje se pravděpodobnost vzniku pracovního úrazu a zvyšuje pracovní pohoda zaměstnanců. Řešením pro zavedení bezpečného provozu na všech úsecích organizace SENIOR Otrokovice by se mohlo stát zavedení systému managementu, kontrol a řízení BOZP (dále jen „OHSAS 18001“).

Norma OHSAS 18001 je mezinárodně uznávaná certifikace pro systém managementu v oblasti BOZP. Oficiální označení normy je OHSAS 18001:2007, přičemž v ČR je vydávána OHSAS 18001:2008. V oblasti BOZP existují i další systémy, nicméně OHSAS 18001 je v současnosti pro management kontrol a řízení BOZP naprostým standardem. Certifikaci je možné použít pro jakékoliv odvětví nebo podnikatelskou činnost. Norma OHSAS 18001 zavádí optimální procesy komunikace s veřejností, ale například i s úřady. Zabývá se principy řízení dokumentace, lidských zdrojů a celé firemní infrastruktury. Za účelem získávání zpětné vazby a neustálého zlepšování se měří výkonnost nov zavedených procesů, které se kontrolují prostřednictvím interních BOZP auditů. Principem normy OHSAS 18001 je stanovení cílů a plánů pro snížení pracovních úrazů a nehod, které jsou postupně pomocí nastavených procesů a nástrojů realizovány. Zároveň také dochází ke kontinuálnímu sledování efektivity a účinnosti, na jejímž základě pak firma přijímá potřebná opatření ke změnám a nápravám.[18]

Získáním této certifikace by organizace SENIOR Otrokovice získala nejen silný nástroj ke kontrole BOZP, ale navíc by i zvýšila svou prestiž v očích veřejnosti. Zavedení tohoto systému může dále snížit jak bezpečnost na pracovišti, tak i povědomost o dodržování všech předpisů a nařízení zaměstnanci organizace. Protože má organizace již tak nastavená velmi přísná pravidla pro dodržování BOZP a pravidelně ročně provádí povinné prověrky BOZP, neměl by být získat tento certifikát obtížný úkol. Proto bylo organizaci doporučeno jednání s akreditovanou společností pro získání bližších informací o případné akreditaci.

ZÁVĚR

Existuje mnoho ukazatelů kvality každé firmy, či organizace. Úspěšnost v dodržování BOZP a tím snížení pracovních úrazů je jedním z nich. Bezpečnost práce zvyšuje pohodu zaměstnanců a tím napomáhá lepším pracovním výkonům a vytváření lepšímu náhledu na organizaci.

SENIOR Otrokovice je organizace, která má oblast BOZP velmi dobře koncipovanou. Díky spolupráci s OZO, zaměstnanci i celého managementu zde byla vytvořena kvalitní bezpečnostní kritéria, která se daří plnit.

Pojem BOZP je však tak široký, že vždy zbývá prostor na další zlepšení. Tato bakalářská práce tvořená dle zadání ukázala, že existují další možná místa pro zlepšení nejen provozu zdravotního úseku, ale jistě i úseků dalších. Na základě provedené analýzy rizik a vyhodnocení výstupů z této analýzy byla organizaci SENIOR Otrokovice doporučena opatření, která dále mohou zvýšit bezpečnost zaměstnanců na pracovišti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČSN OHSAS 18001: Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: Český normalizační institut, 2008.
- [2] Historie bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. In: *Www.bezpecnostprace.info* [online]. Praha: Magazín Bezpečnost práce, 2014, 2014 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostprace.info/item/historie-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci>
- [3] Bezpečnost a ochrana zdraví při práci BOZP: Současné pojetí BOZP. In: *Centrum BOZP a požární ochrana v Olomouci* [online]. Olomouc: BOZP Olomouc, 2017 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://bozpolomouc.cz/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci-bozp>
- [4] NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce: Neboli o čem je současná BOZP*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-106-4.
- [5] VALENTOVÁ, Blanka. *BOZP Základní dokumentace: Základní směrnice k zajištění BOZP*. Otrokovice, 2009.
- [6] VEBER, Jaromír. *Management: Základy moderní manažerské přístupy výkonnost a prosperita*. 2, aktualizované vydání. Praha: Management press, 2009. ISBN 978-80-7261-200-0.
- [7] Aktuality BOZP a PO: Kategorizace prací. In: *Www.civop.cz* [online]. Praha: CIVOP, 2014, 27.06.2014 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.civop.cz/aktuality-bozp-a-po/?page=7>
- [8] Právní předpisy, normy ČSN týkající se BOZP a přístup k nim. In: *BOZPinfo.cz: Oborový portál pro BOZP* [online]. Praha: BOZP info, 2013, 13.03.2013 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/pravni-predpisy-normy-csn-tykajici-se-bozp-pristup-k-nim>
- [9] TRSOVÁ, Ludmila. Kategorizace prací. In: *BOZPinfo.cz: Oborový portál pro BOZP* [online]. Praha: BOZPinfo.cz, 2015,04.08.2015 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.bozpinfo.cz/kategorizace-praci-2>

- [10] Vydáváme: Pracovní neschopnost. In: *Český statistický úřad: Vydáváme* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016, 2016 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>
- [11] VALA, Jiří. *Systémové řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-109-5.
- [12] O SENIORu. In: *SENIOR Otrokovice* [online]. Otrokovice: SENIOR Otrokovice, 2009, 2009 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://senior-otrokovice.cz/index.php?page=about&lang=CZ>
- [13] NETOPIL, Libor. Informační servis: Seniora hasiči zachraňovali pomocí výškové techniky. In: *HZS Zlínského kraje: Informační servis* [online]. Zlín: HZSCR Zlín, 2017, 15.06.2017 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/seniora-hasici-zachranovali-pomoci-vyskove-techniky>
- [14] ŠKRLA, Petr a Magda ŠKRLOVÁ. *Kreativní ošetrovatelský management*. Praha: Advent-orion, 2003. ISBN 80-7172-841-1.
- [15] Revize, zkoušky a kontroly elektrických zařízení ve zdravotnickém zařízení: Zdravotnické prostředky. In: *Revize a kontroly: zdravotnické prostředky* [online]. Ostrava: Revize a kontroly, 2017, 2011-2017 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <http://revizekontroly.cz/odborne-clanky/elektricka-zarizeni/revize-zkousky-a-kontroly-elektricky-zarizeni-ve-zdravotnickem-zarizeni>
- [16] NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledávání a vyhodnocení rizik v praxi. 2. aktualizované a rozšířené vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-458-3.
- [17] KOUDELKA, Ctirad a Václav VRÁNA. *Rizika a jejich analýza* [online]. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2006 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: fei1.vsb.cz/kat420/vyuka/Magisterske%20nav/prednasky/web/RIZIKA.pdf
- [18] Novinky: Co je systém managementu, kontrol a řízení BOZP dle normy OHSAS 18001? A jak se zavádí do firmy? In: *CRDR BOZP.cz: Bezpečnost práce* [online]. Praha: CRDR, 2017, 21.02.2017 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: <https://www.bozp.cz/aktuality/co-je-system-managementu-kontrol-a-rizeni-bozp-dle-normy-ohsas-18001/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ČR	Česká republika
ČSN	Česká státní norma
EPS	Elektrická požární signalizace
EU	Evropská unie
H	Názor hodnotitelů
HZS	Hasičský záchranný sbor
MRSA	Methicillin Resistant Staphylococcus Aureus
N	Následky ohrožení
OHSAS	Occupational Health and Safety Assessment. Specifikace pro hodnocení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
OOPP	Osobní ochranné pracovní prostředky
OZO	Odborně způsobilá osoba
P	Pravděpodobnost vzniku rizika
PNH	Polokvantitativní metoda analýzy rizik

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Pracovní úrazy [vlastní vypracování dle 10].....	24
Obrázek 2 SENIOR Otrokovice, budova C [zdroj: vlastní]	29
Obrázek 3 SENIOR Otrokovice, budova B [zdroj: vlastní]	30
Obrázek 4 Cvičení HZS [13]	32
Obrázek 5 Umístění prvků požární ochrany [zdroj: vlastní]	36
Obrázek 6 Prádelenský provoz v zařízení SENIOR Otrokovice [zdroj: vlastní]	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Check-list [vlastní vypracování].....	48
Tabulka 2 Identifikace rizik metodou What-if [vlastní vypracování]	49
Tabulka 3 Pravděpodobnost vzniku [17].....	52
Tabulka 4 Možné následky ohrožení [17]	52
Tabulka 5 Názor hodnotitelů [17].....	53
Tabulka 6 Celkové hodnocení rizika [17].....	53
Tabulka 7 Odběr biologického materiálu [vlastní vypracování]	54
Tabulka 8 Pečovatelská a ošetrovatelská péče [vlastní vypracování]	55
Tabulka 9 Fyzioterapie [vlastní vypracování]	56
Tabulka 10 Manipulace s kontaminovaným materiálem [vlastní vypracování].....	57
Tabulka 11 Péče o zemřelého [vlastní vypracování]	58
Tabulka 12 Obsluha výtahů [vlastní vypracování]	59
Tabulka 13 Administrativní činnost [vlastní vypracování]	60
Tabulka 14 Používání žebříků a schůdků [vlastní vypracování]	61
Tabulka 15 Výdej stravy [vlastní vypracování].....	63
Tabulka 16 Nejzávažnější rizika zdravotního úseku [vlastní vypracování]	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Nejdůležitější právní předpisy v oblasti BOZP

Příloha P2: Organizační struktura SENIORu Otrokovice

PŘÍLOHA P I: NEJDŮLEŽITĚJŠÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY V OBLASTI BOZP

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 174/1968, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 22/1997, o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů (chemický zákon)

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na zabezpečení ochrany zdraví při práci na staveništích

Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí

Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu úrazu

Nařízení vlády č. 290/1995, kterým se stanoví seznam nemocí z povolání

Vyhl. č. 104/2012, o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku (vyhláška o posuzování nemocí z povolání)

Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků

Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat

Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky

Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky

Nařízení vlády č. 1/2008 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli

Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu, mladistvým, podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání

Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice

Vyhláška č. 73/2010 Sb., o stanovení vyhrazených elektrických technických zařízení, jejich zařazení do tříd a skupin a o bližších podmínkách jejich bezpečnosti

Vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti

Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti

Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti

Vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení

Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení

Vyhláška č. 77/1965 Sb., o výcviku, způsobilosti a registraci obsluh stavebních strojů

Vyhláška č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci) [7]

PŘÍLOHA P2: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SENIORU OTROKOVICE

Celkově je v organizaci zaměstnáno přibližně 130 zaměstnanců na 5 úsecích.

